

ЗАКОН

О ПОТВРЂИВАЊУ ПРОТОКОЛА О РЕГИСТРИМА ИСПУШТАЊА И ПРЕНОСА ЗАГАЂУЈУЋИХ МАТЕРИЈА УЗ КОНВЕНЦИЈУ О ДОСТУПНОСТИ ИНФОРМАЦИЈА, УЧЕШЋУ ЈАВНОСТИ У ДОНОШЕЊУ ОДЛУКА И ПРАВУ НА ПРАВНУ ЗАШТИТУ У ПИТАЊИМА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Члан 1.

Потврђује се Протокол о регистрима испуштања и преноса загађујућих материја уз Конвенцију о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине, сачињен 21. маја 2003. године у Кијеву (Украјина), у оригиналу на енглеском, француском и руском језику.

Члан 2.

Текст Протокола о регистрима испуштања и преноса загађујућих материја уз Конвенцију о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине у оригиналу на енглеском језику и у преводу на српски језик гласи:

PROTOCOL ON POLLUTANT RELEASE AND TRANSFER REGISTERS

The Parties to this Protocol,

Recalling article 5, paragraph 9, and article 10, paragraph 2, of the 1998 Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters (the Aarhus Convention),

Recognizing that pollutant release and transfer registers provide an important mechanism to increase corporate accountability, reduce pollution and promote sustainable development, as stated in the Lucca Declaration adopted at the first meeting of the Parties to the Aarhus Convention,

Having regard to principle 10 of the 1992 Rio Declaration on Environment and Development,

Having regard also to the principles and commitments agreed to at the 1992 United Nations Conference on Environment and Development, in particular the provisions in chapter 19 of Agenda 21,

Taking note of the Programme for the Further Implementation of Agenda 21, adopted by the General Assembly of the United Nations at its nineteenth special session, 1997, in which it called for, inter alia, enhanced national capacities and capabilities for information collection, processing and dissemination, to facilitate public access to information on global environmental issues through appropriate means,

Having regard to the Plan of Implementation of the 2002 World Summit on Sustainable Development, which encourages the development of coherent, integrated information on chemicals, such as through national pollutant release and transfer registers,

Taking into account the work of the Intergovernmental Forum on Chemical Safety, in particular the 2000 Bahia Declaration on Chemical Safety, the Priorities for Action Beyond 2000 and the Pollutant Release and Transfer Register/Emission Inventory Action Plan,

Taking into account also the activities undertaken within the framework of the Inter-Organization Programme for the Sound Management of Chemicals,

Taking into account furthermore the work of the Organisation for Economic Co-operation and Development, in particular its Council Recommendation on Implementing Pollutant Release and Transfer Registers, in which the Council calls upon member countries to establish and make publicly available national pollutant release and transfer registers,

Wishing to provide a mechanism contributing to the ability of every person of present and future generations to live in an environment adequate to his or her health and well-being, by ensuring the development of publicly accessible environmental information systems,

Wishing also to ensure that the development of such systems takes into account principles contributing to sustainable development such as the precautionary approach set forth in principle 15 of the 1992 Rio Declaration on Environment and Development,

Recognizing the link between adequate environmental information systems and the exercise of the rights contained in the Aarhus Convention,

Noting the need for cooperation with other international initiatives concerning pollutants and waste, including the 2001 Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants and the 1989 Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal,

Recognizing that the objectives of an integrated approach to minimizing pollution and the amount of waste resulting from the operation of industrial installations and other sources are to achieve a high level of protection for the environment as a whole, to move towards sustainable and environmentally sound development and to protect the health of present and future generations,

Convinced of the value of pollutant release and transfer registers as a cost-effective tool for encouraging improvements in environmental performance, for providing public access to information on pollutants released into and transferred in and through communities, and for use by Governments in tracking trends, demonstrating progress in pollution reduction, monitoring compliance with certain international agreements, setting priorities and evaluating progress achieved through environmental policies and programmes,

Believing that pollutant release and transfer registers can bring tangible benefits to industry through the improved management of pollutants,

Noting the opportunities for using data from pollutant release and transfer registers, combined with health, environmental, demographic, economic or other types of relevant information, for the purpose of gaining a better understanding of potential problems, identifying 'hot spots', taking preventive and mitigating measures, and setting environmental management priorities,

Recognizing the importance of protecting the privacy of identified or identifiable natural persons in the processing of information reported to pollutant release and transfer registers in accordance with applicable international standards relating to data protection,

Recognizing also the importance of developing internationally compatible national pollutant release and transfer register systems to increase the comparability of data,

Noting that many member States of the United Nations Economic Commission for Europe, the European Community and the Parties to the North American Free Trade Agreement are acting to collect data on pollutant releases and transfers from various sources and to make these data publicly accessible, and recognizing especially in this area the long and valuable experience in certain countries,

Taking into account the different approaches in existing emission registers and the need to avoid duplication, and recognizing therefore that a certain degree of flexibility is needed,

Urging the progressive development of national pollutant release and transfer registers,

Urging also the establishment of links between national pollutant release and transfer registers and information systems on other releases of public concern,

Have agreed as follows:

Article 1

OBJECTIVE

The objective of this Protocol is to enhance public access to information through the establishment of coherent, integrated, nationwide pollutant release and transfer registers (PRTRs) in accordance with the provisions of this Protocol, which could facilitate public participation in environmental decision-making as well as contribute to the prevention and reduction of pollution of the environment.

Article 2

DEFINITIONS

For the purposes of this Protocol,

1. "Party" means, unless the text indicates otherwise, a State or a regional economic integration organization referred to in article 24 which has consented to be bound by this Protocol and for which the Protocol is in force;
2. "Convention" means the Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters, done at Aarhus, Denmark, on 25 June 1998;
3. "The public" means one or more natural or legal persons, and, in accordance with national legislation or practice, their associations, organizations or groups;
4. "Facility" means one or more installations on the same site, or on adjoining sites, that are owned or operated by the same natural or legal person;
5. "Competent authority" means the national authority or authorities, or any other competent body or bodies, designated by a Party to manage a national pollutant release and transfer register system;
6. "Pollutant" means a substance or a group of substances that may be harmful to the environment or to human health on account of its properties and of its introduction into the environment;
7. "Release" means any introduction of pollutants into the environment as a result of any human activity, whether deliberate or accidental, routine or non-routine, including spilling, emitting, discharging, injecting, disposing or dumping, or through sewer systems without final waste-water treatment;
8. "Off-site transfer" means the movement beyond the boundaries of the facility of either pollutants or waste destined for disposal or recovery and of pollutants in waste water destined for waste-water treatment;
9. "Diffuse sources" means the many smaller or scattered sources from which pollutants may be released to land, air or water, whose combined impact on those media may be significant and for which it is impractical to collect reports from each individual source;
10. The terms "national" and "nationwide" shall, with respect to the obligations under the Protocol on Parties that are regional economic integration organizations, be construed as applying to the region in question unless otherwise indicated;
11. "Waste" means substances or objects which are:
  - (a) Disposed of or recovered;
  - (b) Intended to be disposed of or recovered; or
  - (c) Required by the provisions of national law to be disposed of or recovered;
12. "Hazardous waste" means waste that is defined as hazardous by the provisions of national law;
13. "Other waste" means waste that is not hazardous waste;
14. "Waste water" means used water containing substances or objects that is subject to regulation by national law.

Article 3

GENERAL PROVISIONS

1. Each Party shall take the necessary legislative, regulatory and other measures, and appropriate enforcement measures, to implement the provisions of this Protocol.
2. The provisions of this Protocol shall not affect the right of a Party to maintain or introduce a more extensive or more publicly accessible pollutant release and transfer register than required by this Protocol.
3. Each Party shall take the necessary measures to require that employees of a facility and members of the public who report a violation by a facility of national laws implementing this Protocol to public authorities are not penalized, persecuted or harassed by that facility or public authorities for their actions in reporting the violation.
4. In the implementation of this Protocol, each Party shall be guided by the precautionary approach as set forth in principle 15 of the 1992 Rio Declaration on Environment and Development.
5. To reduce duplicative reporting, pollutant release and transfer register systems may be integrated to the degree practicable with existing information sources such as reporting mechanisms under licences or operating permits.
6. Parties shall strive to achieve convergence among national pollutant release and transfer registers.

ARTICLE 4

CORE ELEMENTS OF A POLLUTANT RELEASE AND TRANSFER REGISTER SYSTEM

In accordance with this Protocol, each Party shall establish and maintain a publicly accessible national pollutant release and transfer register that:

- (a) Is facility-specific with respect to reporting on point sources;
- (b) Accommodates reporting on diffuse sources;
- (c) Is pollutant-specific or waste-specific, as appropriate;
- (d) Is multimedia, distinguishing among releases to air, land and water;
- (e) Includes information on transfers;
- (f) Is based on mandatory reporting on a periodic basis;
- (g) Includes standardized and timely data, a limited number of standardized reporting thresholds and limited provisions, if any, for confidentiality;
- (h) Is coherent and designed to be user-friendly and publicly accessible, including in electronic form;
- (i) Allows for public participation in its development and modification; and
- (j) Is a structured, computerized database or several linked databases maintained by the competent authority.

Article 5

DESIGN AND STRUCTURE

1. Each Party shall ensure that the data held on the register referred to in article 4 are presented in both aggregated and non-aggregated forms, so that releases and transfers can be searched and identified according to:

- (a) Facility and its geographical location;
  - (b) Activity;
  - (c) Owner or operator, and, as appropriate, company;
  - (d) Pollutant or waste, as appropriate;
  - (e) Each of the environmental media into which the pollutant is released; and
  - (f) As specified in article 7, paragraph 5, the destination of the transfer and, where appropriate, the disposal or recovery operation for waste.
2. Each Party shall also ensure that the data can be searched and identified according to those diffuse sources which have been included in the register.
3. Each Party shall design its register taking into account the possibility of its future expansion and ensuring that the reporting data from at least the ten previous reporting years are publicly accessible.
4. The register shall be designed for maximum ease of public access through electronic means, such as the Internet. The design shall allow that, under normal operating conditions, the information on the register is continuously and immediately available through electronic means.
5. Each Party should provide links in its register to its relevant existing, publicly accessible databases on subject matters related to environmental protection.
6. Each Party shall provide links in its register to the pollutant release and transfer registers of other Parties to the Protocol and, where feasible, to those of other countries.

Article 6

SCOPE OF THE REGISTER

1. Each Party shall ensure that its register includes the information on:
- (a) Releases of pollutants required to be reported under article 7, paragraph 2;
  - (b) Off-site transfers required to be reported under article 7, paragraph 2; and
  - (c) Releases of pollutants from diffuse sources required under article 7, paragraph 4.
2. Having assessed the experience gained from the development of national pollutant release and transfer registers and the implementation of this Protocol, and taking into account relevant international processes, the Meeting of the Parties shall review the reporting requirements under this Protocol and shall consider the following issues in its further development:
- (a) Revision of the activities specified in annex I;
  - (b) Revision of the pollutants specified in annex II;
  - (c) Revision of the thresholds in annexes I and II; and
  - (d) Inclusion of other relevant aspects such as information on on-site transfers, storage, the specification of reporting requirements for diffuse sources or the development of criteria for including pollutants under this Protocol.

Article 7

REPORTING REQUIREMENTS

1. Each Party shall either:

(a) Require the owner or the operator of each individual facility within its jurisdiction that undertakes one or more of the activities specified in annex I above the applicable capacity threshold specified in annex I, column 1, and:

- (i) Releases any pollutant specified in annex II in quantities exceeding the applicable thresholds specified in annex II, column 1;
- (ii) Transfers off-site any pollutant specified in annex II in quantities exceeding the applicable threshold specified in annex II, column 2, where the Party has opted for pollutant-specific reporting of transfers pursuant to paragraph 5 (d);
- (iii) Transfers off-site hazardous waste exceeding 2 tons per year or other waste exceeding 2,000 tons per year, where the Party has opted for waste -specific reporting of transfers pursuant to paragraph 5 (d); or
- (iv) Transfers off-site any pollutant specified in annex II in waste water destined for waste-water treatment in quantities exceeding the applicable threshold specified in annex II, column 1b;

to undertake the obligation imposed on that owner or operator pursuant to paragraph 2; or

(b) Require the owner or the operator of each individual facility within its jurisdiction that undertakes one or more of the activities specified in annex I at or above the employee threshold specified in annex I, column 2, and manufactures, processes or uses any pollutant specified in annex II in quantities exceeding the applicable threshold specified in annex II, column 3, to undertake the obligation imposed on that owner or operator pursuant to paragraph 2.

2. Each Party shall require the owner or operator of a facility referred to in paragraph 1 to submit the information specified in paragraphs 5 and 6, and in accordance with the requirements therein, with respect to those pollutants and wastes for which thresholds were exceeded.

3. In order to achieve the objective of this Protocol, a Party may decide with respect to a particular pollutant to apply either a release threshold or a manufacture, process or use threshold, provided that this increases the relevant information on releases or transfers available in its register.

4. Each Party shall ensure that its competent authority collects, or shall designate one or more public authorities or competent bodies to collect, the information on releases of pollutants from diffuse sources specified in paragraphs 7 and 8, for inclusion in its register.

5. Each Party shall require the owners or operators of the facilities required to report under paragraph 2 to complete and submit to its competent authority, the following information on a facility-specific basis:

(a) The name, street address, geographical location and the activity or activities of the reporting facility, and the name of the owner or operator, and, as appropriate, company;

(b) The name and numerical identifier of each pollutant required to be reported pursuant to paragraph 2;

(c) The amount of each pollutant required to be reported pursuant to paragraph 2 released from the facility to the environment in the reporting year, both in aggregate and according to whether the release is to air, to water or to land, including by underground injection;

(d) Either:

- (i) The amount of each pollutant required to be reported pursuant to paragraph 2 that is transferred off-site in the reporting year, distinguishing between the

amounts transferred for disposal and for recovery, and the name and address of the facility receiving the transfer; or

- (ii) The amount of waste required to be reported pursuant to paragraph 2 transferred off-site in the reporting year, distinguishing between hazardous waste and other waste, for any operations of recovery or disposal, indicating respectively with 'R' or 'D' whether the waste is destined for recovery or disposal pursuant to annex III and, for transboundary movements of hazardous waste, the name and address of the recoverer or disposer of the waste and the actual recovery or disposal site receiving the transfer;
  - (e) The amount of each pollutant in waste water required to be reported pursuant to paragraph 2 transferred off-site in the reporting year; and
  - (f) The type of methodology used to derive the information referred to in subparagraphs (c) to (e), according to article 9, paragraph 2, indicating whether the information is based on measurement, calculation or estimation.
6. The information referred to in paragraph 5 (c) to (e) shall include information on releases and transfers resulting from routine activities and from extraordinary events.
7. Each Party shall present on its register, in an adequate spatial disaggregation, the information on releases of pollutants from diffuse sources for which that Party determines that data are being collected by the relevant authorities and can be practicably included. Where the Party determines that no such data exist, it shall take measures to initiate reporting on releases of relevant pollutants from one or more diffuse sources in accordance with its national priorities.
8. The information referred to in paragraph 7 shall include information on the type of methodology used to derive the information.

Article 8

REPORTING CYCLE

1. Each Party shall ensure that the information required to be incorporated in its register is publicly available, compiled and presented on the register by calendar year. The reporting year is the calendar year to which that information relates. For each Party, the first reporting year is the calendar year after the Protocol enters into force for that Party. The reporting required under article 7 shall be annual. However, the second reporting year may be the second calendar year following the first reporting year.
2. Each Party that is not a regional economic integration organization shall ensure that the information is incorporated into its register within fifteen months from the end of each reporting year. However, the information for the first reporting year shall be incorporated into its register within two years from the end of that reporting year.
3. Each Party that is a regional economic integration organization shall ensure that the information for a particular reporting year is incorporated into its register six months after the Parties that are not regional economic integration organizations are required to do so.

Article 9

DATA COLLECTION AND RECORD-KEEPING

1. Each Party shall require the owners or operators of the facilities subject to the reporting requirements of article 7 to collect the data needed to determine, in accordance with paragraph 2 below and with appropriate frequency, the facility's releases and off-site transfers subject to reporting under article 7 and to keep available for the competent authorities the records of the data from which the reported information was derived for a

period of five years, starting from the end of the reporting year concerned. These records shall also describe the methodology used for data gathering.

2. Each Party shall require the owners or operators of the facilities subject to reporting under article 7 to use the best available information, which may include monitoring data, emission factors, mass balance equations, indirect monitoring or other calculations, engineering judgments and other methods. Where appropriate, this should be done in accordance with internationally approved methodologies.

Article 10

QUALITY ASSESSMENT

1. Each Party shall require the owners or operators of the facilities subject to the reporting requirements of article 7, paragraph 1, to assure the quality of the information that they report.

2. Each Party shall ensure that the data contained in its register are subject to quality assessment by the competent authority, in particular as to their completeness, consistency and credibility, taking into account any guidelines that may be developed by the Meeting of the Parties.

Article 11

PUBLIC ACCESS TO INFORMATION

1. Each Party shall ensure public access to information contained in its pollutant release and transfer register, without an interest having to be stated, and according to the provisions of this Protocol, primarily by ensuring that its register provides for direct electronic access through public telecommunications networks.

2. Where the information contained in its register is not easily publicly accessible by direct electronic means, each Party shall ensure that its competent authority upon request provides that information by any other effective means, as soon as possible and at the latest within one month after the request has been submitted.

3. Subject to paragraph 4, each Party shall ensure that access to information contained in its register is free of charge.

4. Each Party may allow its competent authority to make a charge for reproducing and mailing the specific information referred to in paragraph 2, but such charge shall not exceed a reasonable amount.

5. Where the information contained in its register is not easily publicly accessible by direct electronic means, each Party shall facilitate electronic access to its register in publicly accessible locations, for example in public libraries, offices of local authorities or other appropriate places.

Article 12

CONFIDENTIALITY

1. Each Party may authorize the competent authority to keep information held on the register confidential where public disclosure of that information would adversely affect:

- (a) International relations, national defence or public security;
- (b) The course of justice, the ability of a person to receive a fair trial or the ability of a public authority to conduct an enquiry of a criminal or disciplinary nature;

(c) The confidentiality of commercial and industrial information, where such confidentiality is protected by law in order to protect a legitimate economic interest;

(d) Intellectual property rights; or

(e) The confidentiality of personal data and/or files relating to a natural person if that person has not consented to the disclosure of the information to the public, where such confidentiality is provided for in national law.

The aforementioned grounds for confidentiality shall be interpreted in a restrictive way, taking into account the public interest served by disclosure and whether the information relates to releases into the environment.

2. Within the framework of paragraph 1 (c), any information on releases which is relevant for the protection of the environment shall be considered for disclosure according to national law.

3. Whenever information is kept confidential according to paragraph 1, the register shall indicate what type of information has been withheld, through, for example, providing generic chemical information if possible, and for what reason it has been withheld.

Article 13

PUBLIC PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF NATIONAL POLLUTANT RELEASE AND TRANSFER REGISTERS

1. Each Party shall ensure appropriate opportunities for public participation in the development of its national pollutant release and transfer register, within the framework of its national law.

2. For the purpose of paragraph 1, each Party shall provide the opportunity for free public access to the information on the proposed measures concerning the development of its national pollutant release and transfer register and for the submission of any comments, information, analyses or opinions that are relevant to the decision-making process, and the relevant authority shall take due account of such public input.

3. Each Party shall ensure that, when a decision to establish or significantly change its register has been taken, information on the decision and the considerations on which it is based are made publicly available in a timely manner.

Article 14

ACCESS TO JUSTICE

1. Each Party shall, within the framework of its national legislation, ensure that any person who considers that his or her request for information under article 11, paragraph 2, has been ignored, wrongfully refused, whether in part or in full, inadequately answered, or otherwise not dealt with in accordance with the provisions of that paragraph has access to a review procedure before a court of law or another independent and impartial body established by law.

2. The requirements in paragraph 1 are without prejudice to the respective rights and obligations of Parties under existing treaties applicable between them dealing with the subject matter of this article.

Article 15

CAPACITY-BUILDING

1. Each Party shall promote public awareness of its pollutant release and transfer register, and shall ensure that assistance and guidance are provided in accessing its register and in understanding and using the information contained in it.
2. Each Party should provide adequate capacity-building for and guidance to the responsible authorities and bodies to assist them in carrying out their duties under this Protocol.

Article 16

INTERNATIONAL COOPERATION

1. The Parties shall, as appropriate, cooperate and assist each other:
  - (a) In international actions in support of the objectives of this Protocol;
  - (b) On the basis of mutual agreement between the Parties concerned, in implementing national systems in pursuance of this Protocol;
  - (c) In sharing information under this Protocol on releases and transfers within border areas; and
  - (d) In sharing information under this Protocol concerning transfers among Parties.
2. The Parties shall encourage cooperation among each other and with relevant international organizations, as appropriate, to promote:
  - (a) Public awareness at the international level;
  - (b) The transfer of technology; and
  - (c) The provision of technical assistance to Parties that are developing countries and Parties with economies in transition in matters relating to this Protocol.

Article 17

MEETING OF THE PARTIES

1. A Meeting of the Parties is hereby established. Its first session shall be convened no later than two years after the entry into force of this Protocol. Thereafter, ordinary sessions of the Meeting of the Parties shall be held sequentially with or parallel to ordinary meetings of the Parties to the Convention, unless otherwise decided by the Parties to this Protocol. The Meeting of the Parties shall hold an extraordinary session if it so decides in the course of an ordinary session or at the written request of any Party provided that, within six months of it being communicated by the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe to all Parties, the said request is supported by at least one third of these Parties.
2. The Meeting of the Parties shall keep under continuous review the implementation and development of this Protocol on the basis of regular reporting by the Parties and, with this purpose in mind, shall:
  - (a) Review the development of pollutant release and transfer registers, and promote their progressive strengthening and convergence;
  - (b) Establish guidelines facilitating reporting by the Parties to it, bearing in mind the need to avoid duplication of effort in this regard;
  - (c) Establish a programme of work;

(d) Consider and, where appropriate, adopt measures to strengthen international cooperation in accordance with article 16;

(e) Establish such subsidiary bodies as it deems necessary;

(f) Consider and adopt proposals for such amendments to this Protocol and its annexes as are deemed necessary for the purposes of this Protocol, in accordance with the provisions of article 20;

(g) At its first session, consider and by consensus adopt rules of procedure for its sessions and those of its subsidiary bodies, taking into account any rules of procedure adopted by the Meeting of the Parties to the Convention;

(h) Consider establishing financial arrangements by consensus and technical assistance mechanisms to facilitate the implementation of this Protocol;

(i) Seek, where appropriate, the services of other relevant international bodies in the achievement of the objectives of this Protocol; and

(j) Consider and take any additional action that may be required to further the objectives of this Protocol, such as the adoption of guidelines and recommendations which promote its implementation.

3. The Meeting of the Parties shall facilitate the exchange of information on the experience gained in reporting transfers using the pollutant-specific and waste-specific approaches, and shall review that experience in order to investigate the possibility of convergence between the two approaches, taking into account the public interest in information in accordance with article 1 and the overall effectiveness of national pollutant release and transfer registers.

4. The United Nations, its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State or regional economic integration organization entitled under article 24 to sign this Protocol but which is not a Party to it, and any intergovernmental organization qualified in the fields to which the Protocol relates, shall be entitled to participate as observers in the sessions of the Meeting of the Parties. Their admission and participation shall be subject to the rules of procedure adopted by the Meeting of the Parties.

5. Any non-governmental organization qualified in the fields to which this Protocol relates which has informed the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe of its wish to be represented at a session of the Meeting of the Parties shall be entitled to participate as an observer unless one third of the Parties present at the session raise objections. Their admission and participation shall be subject to the rules of procedure adopted by the Meeting of the Parties.

Article 18

RIGHT TO VOTE

1. Except as provided for in paragraph 2, each Party to this Protocol shall have one vote.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States which are Parties. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs, and vice versa.

Article 19

ANNEXES

Annexes to this Protocol shall form an integral part thereof and, unless expressly provided otherwise, a reference to this Protocol constitutes at the same time a reference to any annexes thereto.

Article 20

AMENDMENTS

1. Any Party may propose amendments to this Protocol.
2. Proposals for amendments to this Protocol shall be considered at a session of the Meeting of the Parties.
3. Any proposed amendment to this Protocol shall be submitted in writing to the secretariat, which shall communicate it at least six months before the session at which it is proposed for adoption to all Parties, to other States and regional economic integration organizations that have consented to be bound by the Protocol and for which it has not yet entered into force and to Signatories.
4. The Parties shall make every effort to reach agreement on any proposed amendment to this Protocol by consensus. If all efforts at consensus have been exhausted, and no agreement reached, the amendment shall as a last resort be adopted by a three-fourths majority vote of the Parties present and voting at the session.
5. For the purposes of this article, „Parties present and voting” means Parties present and casting an affirmative or negative vote.
6. Any amendment to this Protocol adopted in accordance with paragraph 4 shall be communicated by the secretariat to the Depositary, who shall circulate it to all Parties, to other States and regional economic integration organizations that have consented to be bound by the Protocol and for which it has not yet entered into force and to Signatories.
7. An amendment, other than one to an annex, shall enter into force for those Parties having ratified, accepted or approved it on the ninetieth day after the date of receipt by the Depositary of the instruments of ratification, acceptance or approval by at least three fourths of those which were Parties at the time of its adoption. Thereafter it shall enter into force for any other Party on the ninetieth day after that Party deposits its instrument of ratification, acceptance or approval of the amendment.
8. In the case of an amendment to an annex, a Party that does not accept such an amendment shall so notify the Depositary in writing within twelve months from the date of its circulation by the Depositary. The Depositary shall without delay inform all Parties of any such notification received. A Party may at any time withdraw a notification of non-acceptance, whereupon the amendment to an annex shall enter into force for that Party.
9. On the expiry of twelve months from the date of its circulation by the Depositary as provided for in paragraph 6, an amendment to an annex shall enter into force for those Parties which have not submitted a notification to the Depositary in accordance with paragraph 8, provided that, at that time, not more than one third of those which were Parties at the time of the adoption of the amendment have submitted such a notification.
10. If an amendment to an annex is directly related to an amendment to this Protocol, it shall not enter into force until such time as the amendment to this Protocol enters into force.

Article 21

SECRETARIAT

The Executive Secretary of the Economic Commission for Europe shall carry out the following secretariat functions for this Protocol:

- (a) The preparation and servicing of the sessions of the Meeting of the Parties;
- (b) The transmission to the Parties of reports and other information received in accordance with the provisions of this Protocol;
- (c) The reporting to the Meeting of the Parties on the activities of the secretariat; and
- (d) Such other functions as may be determined by the Meeting of the Parties on the basis of available resources.

Article 22

REVIEW OF COMPLIANCE

At its first session, the Meeting of the Parties shall by consensus establish cooperative procedures and institutional arrangements of a non-judicial, non-adversarial and consultative nature to assess and promote compliance with the provisions of this Protocol and to address cases of non-compliance. In establishing these procedures and arrangements, the Meeting of the Parties shall consider, inter alia, whether to allow for information to be received from members of the public on matters related to this Protocol.

Article 23

SETTLEMENT OF DISPUTES

1. If a dispute arises between two or more Parties about the interpretation or application of this Protocol, they shall seek a solution by negotiation or by any other peaceful means of dispute settlement acceptable to the parties to the dispute.
2. When signing, ratifying, accepting, approving or acceding to this Protocol, or at any time thereafter, a State may declare in writing to the Depositary that, for a dispute not resolved in accordance with paragraph 1, it accepts one or both of the following means of dispute settlement as compulsory in relation to any Party accepting the same obligation:
  - (a) Submission of the dispute to the International Court of Justice;
  - (b) Arbitration in accordance with the procedure set out in annex IV.

A regional economic integration organization may make a declaration with like effect in relation to arbitration in accordance with the procedures referred to in subparagraph (b).

3. If the parties to the dispute have accepted both means of dispute settlement referred to in paragraph 2, the dispute may be submitted only to the International Court of Justice, unless the parties to the dispute agree otherwise.

Article 24

SIGNATURE

This Protocol shall be open for signature at Kiev (Ukraine) from 21 to 23 May 2003 on the occasion of the fifth Ministerial Conference "Environment for Europe," and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 31 December 2003, by all States which are members of the United Nations and by regional economic integration organizations constituted by sovereign States members of the United Nations to which their member

States have transferred competence over matters governed by this Protocol, including the competence to enter into treaties in respect of these matters.

Article 25

DEPOSITARY

The Secretary-General of the United Nations shall act as the Depositary of this Protocol.

Article 26

RATIFICATION, ACCEPTANCE, APPROVAL AND ACCESSION

1. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by signatory States and regional economic integration organizations referred to in article 24.
2. This Protocol shall be open for accession as from 1 January 2004 by the States and regional economic integration organizations referred to in article 24.
3. Any regional economic integration organization referred to in article 24 which becomes a Party without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Protocol. If one or more member States of such an organization is a Party, the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Protocol. In such cases, the organization and the member States shall not be entitled to exercise rights under this Protocol concurrently.
4. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, the regional economic integration organizations referred to in article 24 shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Protocol. These organizations shall also inform the Depositary of any substantial modifications to the extent of their competence.

Article 27

ENTRY INTO FORCE

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession.
2. For the purposes of paragraph 1, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by the States members of such an organization.
3. For each State or regional economic integration organization which ratifies, accepts or approves this Protocol or accedes thereto after the deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit by such State or organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 28

RESERVATIONS

No reservations may be made to this Protocol.

Article 29

WITHDRAWAL

At any time after three years from the date on which this Protocol has come into force with respect to a Party, that Party may withdraw from the Protocol by giving written notification to the Depositary. Any such withdrawal shall take effect on the ninetieth day after the date of its receipt by the Depositary.

Article 30

AUTHENTIC TEXTS

The original of this Protocol, of which the English, French and Russian texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Protocol.

DONE at Kiev, this twenty-first day of May, two thousand and three.

Annex I

ACTIVITIES

No.	Activity	Capacity threshold (column 1)	Employee threshold (column 2)
1.	Energy sector		
(a)	Mineral oil and gas refineries	*	10 employees
(b)	Installations for gasification and liquefaction	*	
(c)	Thermal power stations and other combustion installations	With a heat input of 50 megawatts (MW)	
(d)	Coke ovens	*	
(e)	Coal rolling mills	With a capacity of 1 ton per hour	
(f)	Installations for the manufacture of coal products and solid smokeless fuel	*	
2.	Production and processing of metals		
(a)	Metal ore (including sulphide ore) roasting or sintering installations	*	
(b)	Installations for the production of pig iron or steel (primary or secondary melting) including continuous casting	With a capacity of 2.5 tons per hour	

(c)	<p>Installations for the processing of ferrous metals: (i) Hot-rolling mills</p> <p>(ii) Smitheries with hammers</p> <p>(iii) Application of protective fused metal coats</p>	<p>With a capacity of 20 tons of crude steel per hour</p> <p>With an energy of 50 kilojoules per hammer, where the calorific power used exceeds 20 MW</p> <p>With an input of 2 tons of crude steel per hour</p>	10 employees
(d)	Ferrous metal foundries	With a production capacity of 20 tons per day	
(e)	<p>Installations:</p> <p>(i) For the production of non-ferrous crude metals from ore, concentrates or secondary raw materials by metallurgical, chemical or electrolytic processes</p>	*	

No.	Activity	Capacity threshold (column 1)	Employee threshold (column 2)
	(ii) For the smelting, including the alloying, of non-ferrous metals, including recovered products (refining, foundry casting, etc.)	With a melting capacity of 4 tons per day for lead and cadmium or 20 tons per day for all other metals	10 employees
(f)	Installations for surface treatment of metals and plastic materials using an electrolytic or chemical process	Where the volume of the treatment vats equals 30 m ³	
3.	Mineral industry		
(a)	Underground mining and related operations	*	10 employees
(b)	Opencast mining	Where the surface of the area being mined equals 25 hectares	
(c)	Installations for the production of: (i) Cement clinker in rotary kilns (ii) Lime in rotary kilns (iii) Cement clinker or lime in other furnaces	With a production capacity of 500 tons per day With a production capacity exceeding 50 tons per day With a production capacity of 50 tons per day	
(d)	Installations for the production of asbestos and the manufacture of asbestos-based products	*	
(e)	Installations for the manufacture of glass, including glass fibre	With a melting capacity of 20 tons per day	
(f)	Installations for melting mineral substances, including the production of mineral fibres	With a melting capacity of 20 tons per day	
(g)	Installations for the manufacture of ceramic products by firing, in particular roofing tiles, bricks, refractory bricks, tiles, stoneware or porcelain	With a production capacity of 75 tons per day, or with a kiln capacity of 4 m ³ and with a setting density per kiln of 300 kg/m ³	

No.	Activity	Capacity threshold (column 1)	Employee threshold (column 2)
4.	Chemical industry		
(a)	<p>Chemical installations for the production on an industrial scale of basic organic chemicals, such as:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) Simple hydrocarbons (linear or cyclic, saturated or unsaturated, aliphatic or aromatic) (ii) Oxygen-containing hydrocarbons such as alcohols, aldehydes, ketones, carboxylic acids, esters, acetates, ethers, peroxides, epoxy resins (iii) Sulphurous hydrocarbons (iv) Nitrogenous hydrocarbons such as amines, amides, nitrous compounds, nitro compounds or nitrate compounds, nitriles, cyanates, isocyanates (v) Phosphorus-containing hydrocarbons (vi) Halogenic hydrocarbons (vii) Organometallic compounds (viii) Basic plastic materials (polymers, synthetic fibres and cellulose-based fibres) (ix) Synthetic rubbers (x) Dyes and pigments (xi) Surface-active agents and surfactants 	*	10 employees
(b)	<p>Chemical installations for the production on an industrial scale of basic inorganic chemicals, such as:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) Gases, such as ammonia, chlorine or hydrogen chloride, fluorine or hydrogen fluoride, carbon oxides, sulphur compounds, nitrogen oxides, hydrogen, sulphur dioxide, carbonyl chloride (ii) Acids, such as chromic acid, hydrofluoric acid, phosphoric acid, nitric acid, hydrochloric acid, sulphuric acid, oleum, sulphurous acids (iii) Bases, such as ammonium hydroxide, potassium hydroxide, sodium hydroxide (iv) Salts, such as ammonium chloride, potassium chlorate, potassium carbonate, sodium carbonate, perborate, silver nitrate (v) Non-metals, metal oxides or other inorganic compounds such as calcium carbide, silicon, silicon carbide 	*	
(c)	Chemical installations for the production on an industrial scale of phosphorous-, nitrogen- or potassium-based fertilizers (simple or compound fertilizers)	*	
(d)	Chemical installations for the production on an industrial scale of basic plant health products and of biocides	*	
(e)	Installations using a chemical or biological process for the production on an industrial scale of basic pharmaceutical products	*	
(f)	Installations for the production on an industrial scale of explosives and pyrotechnic products	*	10 employees

No.	Activity	Capacity threshold (column 1)	Employee threshold (column 2)
5.	Waste and waste-water management		
(a)	Installations for the incineration, pyrolysis, recovery, chemical treatment or landfilling of hazardous waste	Receiving 10 tons per day	10 employees
(b)	Installations for the incineration of municipal waste	With a capacity of 3 tons per hour	
(c)	Installations for the disposal of non-hazardous waste	With a capacity of 50 tons per day	
(d)	Landfills (excluding landfills of inert waste)	Receiving 10 tons per day or with a total capacity of 25,000 tons	
(e)	Installations for the disposal or recycling of animal carcasses and animal waste	With a treatment capacity of 10 tons per day	
(f)	Municipal waste-water treatment plants	With a capacity of 100,000 population equivalents	
(g)	Independently operated industrial waste-water treatment plants which serve one or more activities of this annex	With a capacity of 10,000 m ³ per day	
6.	Paper and wood production and processing		
(a)	Industrial plants for the production of pulp from timber or similar fibrous materials	*	10 employees
(b)	Industrial plants for the production of paper and board and other primary wood products (such as chipboard, fibreboard and plywood)	With a production capacity of 20 tons per day	
(c)	Industrial plants for the preservation of wood and wood products with chemicals	With a production capacity of 50 m ³ per day	
7.	Intensive livestock production and aquaculture		
(a)	Installations for the intensive rearing of poultry or pigs	(i) With 40,000 places for poultry (ii) With 2,000 places for production pigs (over 30 kg) (iii) With 750 places for sows	10 employees
(b)	Intensive aquaculture	1,000 tons of fish and shellfish per year	

No.	Activity	Capacity threshold (column 1)	Employee threshold (column 2)
8.	Animal and vegetable products from the food and beverage sector		
(a)	Slaughterhouses	With a carcass production capacity of 50 tons per day	10 employees
(b)	Treatment and processing intended for the production of food and beverage products from: (i) Animal raw materials (other than milk) (ii) Vegetable raw materials	With a finished product production capacity of 75 tons per day With a finished product production capacity of 300 tons per day (average value on a quarterly basis)	
(c)	Treatment and processing of milk	With a capacity to receive 200 tons of milk per day (average value on an annual basis)	
9.	Other activities		
(a)	Plants for the pretreatment (operations such as washing, bleaching, mercerization) or dyeing of fibres or textiles	With a treatment capacity of 10 tons per day	10 employees
(b)	Plants for the tanning of hides and skins	With a treatment capacity of 12 tons of finished product per day	
(c)	Installations for the surface treatment of substances, objects or products using organic solvents, in particular for dressing, printing, coating, degreasing, waterproofing, sizing, painting, cleaning or impregnating	With a consumption capacity of 150 kg per hour or 200 tons per year	
(d)	Installations for the production of carbon (hard-burnt coal) or electrographite by means of incineration or graphitization	*	
(e)	Installations for the building of, and painting or removal of paint from ships	With a capacity for ships 100 m long	

Explanatory notes:

Column 1 contains the capacity thresholds referred to article 7, paragraph 1 (a).

An asterisk (*) indicates that no capacity threshold is applicable (all facilities are subject to reporting).

Column 2 contains the employee threshold referred to in article 7, paragraph 1 (b).

"10 employees" means the equivalent of 10 full-time employees.

Annex II POLLUTANTS

No.	CAS number	Pollutant	Threshold for releases (column 1)			Threshold for off-site transfers of pollutants (column 2) kg/year	Manufacture, process or use threshold (column 3) kg/year
			to air (column 1a) kg/year	to water (column 1b) kg/year	to land (column 1c) kg/year		
1	74-82-8	Methane (CH ₄)	100 000	-	-	-	*
2	630-08-0	Carbon monoxide (CO)	500 000	-	- - - - - - / - - - - -	- -	*
3	124-38-9	Carbon dioxide (CO ₂)	100 million	-	-	-	*
4		Hydro-fluorocarbons (HFCs)	100	-	-	-	*
5	10024-97-2	Nitrous oxide (N ₂ O)	10 000	-	-	-	*
6	7664-41-7	Ammonia (NH ₃)	10 000	-	-	-	10 000
7		Non-methane volatile organic compounds (NMVOC)	100 000	-	-	-	*
8		Nitrogen oxides (NO _x /NO ₂)	100 000	-	-	-	*
9		Perfluorocarbons (PFCs)	100	-	-	-	*
10	2551-62-4	Sulphur hexafluoride (SF ₆)	50	-	-	-	*
11		Sulphur oxides (SO _x /SO ₂)	150 000	-	-	-	*
12		Total nitrogen	-	50 000	50 000	10 000	10 000
13		Total phosphorus	-	5 000	5 000	10 000	10 000
14		Hydrochlorofluorocarbons (HCFCs)	1	-	-	100	10 000
15		Chlorofluorocarbons (CFCs)	1	-	-	100	10 000
16		Halons	1	-	-	100	10 000
17	7440-38-2	Arsenic and compounds (as As)	20	5	5	50	50
18	7440-43-9	Cadmium and compounds (as Cd)	10	5	5	5	5
19	7440-47-3	Chromium and compounds (as Cr)	100	50	50	200	10 000
20	7440-50-8	Copper and compounds (as Cu)	100	50	50	500	10 000
21	7439-97-6	Mercury and compounds (as Hg)	10	1	1	5	5
22	7440-02-0	Nickel and compounds (as Ni)	50	20	20	500	10 000
23	7439-92-1	Lead and compounds (as Pb)	200	20	20	50	50
24	7440-66-6	Zinc and compounds (as Zn)	200	100	100	1 000	10 000
25	15972-60-8	Alachlor	-	1	1	5	10 000
26	309-00-2	Aldrin	1	1	1	1	1
27	1912-24-9	Atrazine	-	1	1	5	10 000
28	57-74-9	Chlordane	1	1	1	1	1
29	143-50-0	Chlordecone	1	1	1	1	1
30	470-90-6	Chlorfenvinphos	-	1	1	5	10 000

No.	CAS number	Pollutant	Threshold for releases (column 1)			Threshold for off-site transfers of pollutants (column 2) kg/year	Manufacture, process or use threshold (column 3) kg/year
			to air (column 1a) kg/year	to water (column 1b) kg/year	to land (column 1c) kg/year		
31	85535-84-8	Chloro-alkanes, C ₁₀ -C ₁₃	-	1	1	10	10 000
32	2921-88-2	Chlorpyrifos	-	1	1	5	10 000
33	50-29-3	DDT	1	1	1	1	1
34	107-06-2	1,2-dichloroethane (EDC)	1 000	10	10	100	10 000
35	75-09-2	Dichloromethane (DCM)	1 000	10	10	100	10 000
36	60-57-1	Dieldrin	1	1	1	1	1
37	330-54-1	Diuron	-	1	1	5	10 000
38	115-29-7	Endosulphan	-	1	1	5	10 000
39	72-20-8	Endrin	1	1	1	1	1
40		Halogenated organic compounds (as AOX)	-	1 000	1 000	1 000	10 000
41	76-44-8	Heptachlor	1	1	1	1	1
42	118-74-1	Hexachlorobenzene (HCB)	10	1	1	1	5
43	87-68-3	Hexachlorobutadiene (HCBd)	-	1	1	5	10 000
44	608-73-1	1,2,3,4,5, 6-hexachlorocyclohexane (HCH)	10	1	1	1	10
45	58-89-9	Lindane	1	1	1	1	1
46	2385-85-5	Mirex	1	1	1	1	1
47		PCDD +PCDF (dioxins +furans) (as Teq)	0.001	0.001	0.001	0.001	0.001
48	608-93-5	Pentachlorobenzene	1	1	1	5	50
49	87-86-5	Pentachlorophenol (PCP)	10	1	1	5	10 000
50	1336-36-3	Polychlorinated biphenyls (PCBs)	0.1	0.1	0.1	1	50
51	122-34-9	Simazine	-	1	1	5	10 000
52	127-18-4	Tetrachloroethylene (PER)	2 000	-	-	1 000	10 000
53	56-23-5	Tetrachloromethane (TCM)	100	-	-	1 000	10 000
54	12002-48-1	Trichlorobenzenes (TCBs)	10	-	-	1 000	10 000
55	71-55-6	1,1,1 -trichloroethane	100	-	-	1 000	10 000
56	79-34-5	1,1,2,2- tetrachloroethane	50	-	-	1 000	10 000
57	79-01-6	Trichloroethylene	2 000	-	-	1 000	10 000
58	67-66-3	Trichloromethane	500	-	-	1 000	10 000
59	8001-35-2	Toxaphene	1	1	1	1	1
60	75-01-4	Vinyl chloride	1 000	10	10	100	10 000
61	120-12-7	Anthracene	50	1	1	50	50
62	71-43-2	Benzene	1 000	200 (as BTEX) ^{al}	200 (as BTEX) ^{al}	2 000 (as BTEX) ^{al}	10 000
63		Brominated diphenylethers (PBDE)	-	1	1	5	10 000
64		Nonylphenol ethoxylates (NP/NPEs) and related substances	-	1	1	5	10 000

No.	CAS number	Pollutant	Threshold for releases (column 1)			Threshold for off-site transfers of pollutants (column 2) kg/year	Manufacture, process or use threshold (column 3) kg/year
			to air (column 1a) kg/year	to water (column 1b) kg/year	to land (column 1c) kg/year		
65	100-41-4	Ethyl benzene	-	200 (as BTEX) ^{a/}	200 (as BTEX) ^{a/}	2 000 (as BTEX) ^{a/}	10 000
66	75-21-8	Ethylene oxide	1 000	10	10	100	10 000
67	34123-59-6	Isoproturon	-	1	1	5	10 000
68	91-20-3	Naphthalene	100	10	10	100	10 000
69		Organotin compounds (as total Sn)	-	50	50	50	10 000
70	117-81-7	Di-(2-ethyl hexyl) phthalate (DEHP)	10	1	1	100	10 000
71	108-95-2	Phenols (as total C)	-	20	20	200	10 000
72		Polycyclic aromatic hydrocarbons (PAHs) ^{b/}	50	5	5	50	50
73	108-88-3	Toluene	-	200 (as BTEX) ^{a/}	200 (as BTEX) ^{a/}	2 000 (as BTEX) ^{a/}	10 000
74		Tributyltin and compounds	-	1	1	5	10 000
75		Triphenyltin and compounds	-	1	1	5	10 000
76		Total organic carbon (TOC) (as total C or COD/3)	-	50 000	-	-	**
77	1582-09-8	Trifluralin	-	1	1	5	10 000
78	1330-20-7	Xylenes	-	200 (as BTEX) ^{a/}	200 (as BTEX) ^{a/}	2 000 (as BTEX) ^{a/}	10 000
79		Chlorides (as total Cl)	-	2 million	2 million	2 million	10 000 ^{c/}
80		Chlorine and inorganic compounds (as HCl)	10 000	-	-	-	10 000
81	1332-21-4	Asbestos	1	1	1	10	10 000
82		Cyanides (as total CN)	-	50	50	500	10 000
83		Fluorides (as total F)	-	2 000	2 000	10 000	10 000 ^{c/}
84		Fluorine and inorganic compounds (as HF)	5 000	-	-	-	10 000
85	74-90-8	Hydrogen cyanide (HCN)	200	-	-	-	10 000
86		Particulate matter (PM ₁₀)	50 000	-	-	-	*

Explanatory notes:

The CAS number of the pollutant means the precise identifier in Chemical Abstracts Service.

Column 1 contains the thresholds referred to in article 7, paragraph 1 (a)(i) and (iv). If the threshold in a given sub-column (air, water or land) is exceeded, reporting of releases or, for pollutants in waste water destined for waste-water treatment, transfers to the environmental medium referred to in that sub-column is required with respect to the facility in question, for those Parties which have opted for a system of reporting pursuant to article 7, paragraph 1 (a).

Column 2 contains the thresholds referred to in article 7, paragraph 1 (a)(ii). If the threshold in this column is exceeded for a given pollutant, reporting of the off-site transfer of that pollutant is required with respect to the facility in question, for those Parties which have opted for a system of reporting pursuant to article 7, paragraph 1 (a)(ii).

Column 3 contains the thresholds referred to in article 7, paragraph 1(b). If the threshold in this column is exceeded for a given pollutant, reporting of the releases and off-site transfers of that pollutant is required with respect to the facility in question, for those Parties which have opted for a system of reporting pursuant to article 7, paragraph 1 (b).

A hyphen (-) indicates that the parameter in question does not trigger a reporting requirement.

An asterisk (*) indicates that, for this pollutant, the release threshold in column (1)(a) is to be used rather than a manufacture, process or use threshold.

A double asterisk (**) indicates that, for this pollutant, the release threshold in column (1)(b) is to be used rather than a manufacture, process or use threshold.

Footnotes:

a/ Single pollutants are to be reported if the threshold for BTEX (the sum parameter of benzene, toluene, ethyl benzene, xylene) is exceeded.

b/ Polycyclic aromatic hydrocarbons (PAHs) are to be measured as benzo(a)pyrene (50-32-8), benzo(b)fluoranthene (205-99-2), benzo(k)fluoranthene (207-08-9), indeno(1,2,3-cd)pyrene (193-39-5) (derived from the Protocol on Persistent Organic Pollutants to the Convention on Long-range Transboundary Air Pollution).

c/ As inorganic compounds.

Annex III
PART A
DISPOSAL OPERATIONS ('D')

- Deposit into or onto land (e.g. landfill)
- Land treatment (e.g. biodegradation of liquid or sludgy discards in soils)
- Deep injection (e.g. injection of pumpable discards into wells, salt domes or naturally occurring repositories)
- Surface impoundment (e.g. placement of liquid or sludge discards into pits, ponds or lagoons)
- Specially engineered landfill (e.g. placement into lined discrete cells which are capped and isolated from one another and the environment)
- Release into a water body except seas/oceans
- Release into seas/oceans including sea-bed insertion
- Biological treatment not specified elsewhere in this annex which results in final compounds or mixtures which are discarded by means of any of the operations specified in this part
- Physico-chemical treatment not specified elsewhere in this annex which results in final compounds or mixtures which are discarded by means of any of the operations specified in this part (e.g. evaporation, drying, calcination, neutralization, precipitation)
- Incineration on land
- Incineration at sea
- Permanent storage (e.g. emplacement of containers in a mine)
- Blending or mixing prior to submission to any of the operations specified in this part
- Repackaging prior to submission to any of the operations specified in this part
- Storage pending any of the operations specified in this part

PART B
RECOVERY OPERATIONS ('R')

- Use as a fuel (other than in direct incineration) or other means to generate energy
- Solvent reclamation/regeneration
- Recycling/reclamation of organic substances which are not used as solvents
- Recycling/reclamation of metals and metal compounds
- Recycling/reclamation of other inorganic materials
- Regeneration of acids or bases
- Recovery of components used for pollution abatement
- Recovery of components from catalysts
- Used oil re-refining or other reuses of previously used oil
- Land treatment resulting in benefit to agriculture or ecological improvement
- Uses of residual materials obtained from any of the recovery operations specified above in this part
- Exchange of wastes for submission to any of the recovery operations specified above in this part
- Accumulation of material intended for any operation specified in this part

Annex IV

ARBITRATION

1. In the event of a dispute being submitted for arbitration pursuant to article 23, paragraph 2, of this Protocol, a party or parties shall notify the other party or parties to the dispute by diplomatic means as well as the secretariat of the subject matter of arbitration and indicate, in particular, the articles of this Protocol whose interpretation or application is at issue. The secretariat shall forward the information received to all Parties to this Protocol.
2. The arbitral tribunal shall consist of three members. Both the claimant party or parties and the other party or parties to the dispute shall appoint an arbitrator, and the two arbitrators so appointed shall designate by common agreement the third arbitrator, who shall be the president of the arbitral tribunal. The latter shall not be a national of one of the parties to the dispute, nor have his or her usual place of residence in the territory of one of these parties, nor be employed by any of them, nor have dealt with the case in any other capacity.
3. If the president of the arbitral tribunal has not been designated within two months of the appointment of the second arbitrator, the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe shall, at the request of either party to the dispute, designate the president within a further two -month period.
4. If one of the parties to the dispute does not appoint an arbitrator within two months of the notification referred to in paragraph 1, the other party may so inform the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe, who shall designate the president of the arbitral tribunal within a further two-month period. Upon designation, the president of the arbitral tribunal shall request the party which has not appointed an arbitrator to do so within two months. If it fails to do so within that period, the president shall so inform the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe, who shall make this appointment within a further two-month period.
5. The arbitral tribunal shall render its decision in accordance with international law and the provisions of this Protocol.
6. Any arbitral tribunal constituted under the provisions set out in this annex shall draw up its own rules of procedure.
7. The decisions of the arbitral tribunal, both on procedure and on substance, shall be taken by majority vote of its members.
8. The tribunal may take all appropriate measures to establish the facts.
9. The parties to the dispute shall facilitate the work of the arbitral tribunal and, in particular, using all means at their disposal, shall:
  - (a) Provide it with all relevant documents, facilities and information;
  - (b) Enable it, where necessary, to call witnesses or experts and receive their evidence.
10. The parties and the arbitrators shall protect the confidentiality of any information that they receive in confidence during the proceedings of the arbitral tribunal.
11. The arbitral tribunal may, at the request of one of the parties, recommend interim measures of protection.
12. If one of the parties to the dispute does not appear before the arbitral tribunal or fails to defend its case, the other party may request the tribunal to continue the proceedings and to render its final decision. Absence of a party or failure of a party to defend its case shall not constitute a bar to the proceedings. Before rendering its final decision, the arbitral tribunal must satisfy itself that the claim is well founded in fact and law.

13. The arbitral tribunal may hear and determine counterclaims arising directly out of the subject matter of the dispute.

14. Unless the arbitral tribunal determines otherwise because of the particular circumstances of the case, the expenses of the tribunal, including the remuneration of its members, shall be borne by the parties to the dispute in equal shares. The tribunal shall keep a record of all its expenses, and shall furnish a final statement thereof to the parties.

15. Any Party to this Protocol which has an interest of a legal nature in the subject matter of the dispute, and which may be affected by a decision in the case, may intervene in the proceedings with the consent of the tribunal.

16. The arbitral tribunal shall render its award within five months of the date on which it is established, unless it finds it necessary to extend the time limit for a period which should not exceed five months.

17. The award of the arbitral tribunal shall be accompanied by a statement of reasons. It shall be final and binding upon all parties to the dispute. The award will be transmitted by the arbitral tribunal to the parties to the dispute and to the secretariat. The secretariat will forward the information received to all Parties to this Protocol.

18. Any dispute which may arise between the parties concerning the interpretation or execution of the award may be submitted by either party to the arbitral tribunal which made the award or, if the latter cannot be seized thereof, to another tribunal constituted for this purpose in the same manner as the first.

ПРОТОКОЛ О РЕГИСТРИМА ИСПУШТАЊА И ПРЕНОСА ЗАГАЂУЈУЋИХ МАТЕРИЈА

Стране овог протокола,

Позивајући се на члан 5. став 9. и члан 10. став 2. Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине из 1998. (Архуска конвенција),

Препознајући да регистри испуштања и преноса загађујућих материја обезбеђују важан механизам за повећавање корпоративне одговорности, смањење загађења и унапређења одрживог развоја, како је наведено у Лука декларацији усвојеној на првом састанку Страна Архуске конвенције,

Имајући у виду 10. принцип Рио декларације о животној средини и развоју из 1992,

Такође имајући у виду принципе и обавезе усаглашене на Конференцији о животној средини и развоју Уједињених нација из 1992, а нарочито одредбе поглавља 19 Агенде 21,

Узимајући у обзир Програм за даљу имплементацију Агенде 21, који је усвојила Генерална Скупштина Уједињених нација на свом деветнаестом специјалном заседању, 1997. у коме је захтевано, између осталог, повећање националних капацитета и способности за прикупљање, обраду и ширење информација, како би се јавности олакшао приступ информацијама о глобалним питањима везаним за животну средину путем одговарајућих средстава,

Имајући у виду План имплементације Светског самита о одрживом развоју из 2002, који подстиче развој усклађених, интегрисаних информација о хемикалијама, као што је путем националних регистара о испуштању и преносу загађујућих материја,

Узимајући у обзир рад Међудржавног форума о хемијској сигурности, нарочито Бахија декларацију о хемијској сигурности из 2000, Приоритете за акцију после 2000. и Акциони план за Регистар испуштања и преноса /емисија загађујућих материја,

Такође узимајући у обзир активности спроведене у оквиру Интер-организацијског програма за правилно управљање хемикалијама,

Надаље узимајући у обзир рад Организације за економску сарадњу и развој, нарочито Препоруку њеног Савета о имплементацији регистара испуштања и преноса загађујућих материја, у којој Савет захтева од земаља чланица да успоставе и учине јавно доступним националне регистре испуштања и преноса загађујућих материја,

У жељи да се обезбеди механизам који би доприносио способности сваке особе из садашњих и будућих генерација да живи у животној средини која одговара њеном здрављу и благостању, обезбеђујући развој јавно доступних информационих система о животној средини,

Такође у жељи да се обезбеди да се приликом развоја таквих система узимају у обзир принципи који доприносе одрживом развоју као што је приступ предострожности наведен у 15. принципу Рио декларације о животној средини и развоју из 1992,

Препознајући везу између адекватних информационих система о животној средини и остваривања права садржаних у Архуској конвенцији,

Примећујући потребу за сарадњом са другим међународним иницијативама везаним за загађујуће материје и отпад, укључујући Стокхолмску конвенцију о дуготрајним органским загађујућим супстанцама из 2001. године и Базелску конвенцију о контроли прекограничног кретања опасних отпада и њиховом одлагању из 1989,

Препознајући да су циљеви интегрисаног приступа смањивању загађења и количине отпада, који су проузроковани радом индустријских постројења и других извора, усмерени да остваре висок ниво заштите животне средине у целини, помак према одрживом и за животну средину прихватљивом развоју и заштита здравља садашњих и будућих генерација,

Уверене у вредност регистара испуштања и преноса загађујућих материја као рентабилног средства за подстицање унапређења заштите животне средине, за обезбеђивање доступности информација јавности о загађујућим материјама испуштеним у и пренесеним у или кроз заједнице, и за коришћење од стране држава за праћење трендова, показивање напретка у смањењу загађења, праћење поштовања одредби одређених међународних споразума, утврђивање приоритета и оцењивање напретка постигнутог кроз политике и програме за животну средину,

Верујући да регистри испуштања и преноса загађујућих материја могу донети значајне користи индустрији кроз побољшано управљање загађујућим материјама,

Примећујући прилике за коришћење података из регистара испуштања и преноса загађујућих материја, у комбинацији са здравственим, еколошким, демографским, економским и другим врстама релевантних информација, у сврху бољег разумевања потенцијалних проблема, идентификовања „црних тачака”, предузимања превентивних и мера ублажавања, и утврђивања приоритета везаних за управљање животном средином,

Препознајући важност очувања приватности физичких лица која су идентификована или могу бити идентификована приликом обраде информација о којима се извештава регистрима испуштања и преноса загађујућих материја у складу са важећим међународним стандардима везаним за заштиту података,

Препознајући такође важност развоја међународно компатибилних националних система регистара испуштања и преноса загађујућих материја да би се повећала упоредивост података,

Примећујући да многе земље чланице Економске комисије Уједињених нација за Европу, Европске Уније и Стране Споразума о слободној трговини у Северној Америци раде на прикупљању података о испуштању и преносу загађујућих материја из различитих извора и на стављању тих података на располагање јавности, и нарочито признавајући дуго и вредно искуство одређених земаља у овој области,

Узимајући у обзир различите приступе постојећим регистрима емисија и потребу да се избегне дуплирање, и стога препознајући да је потребан одређен степен флексибилности,

Ургирајући да се прогресивно развијају национални регистри испуштања и преноса загађујућих материја,

Ургирајући такође да се успостављају везе између националних регистара испуштања и преноса загађујућих материја и информационих система о другим испуштањима од значаја за јавност,

Споразумеле су се о следећем:

Члан 1.

ЦИЉ

Циљ овог протокола је унапређење доступности информација јавности преко успостављања усклађених, интегрисаних, националних регистара испуштања и преноса загађујућих материја (PRTR¹) у складу са одредбама овог протокола, што би могло олакшати учешће јавности у доношењу одлука по питањима животне средине, као и допринети спречавању и смањењу загађења животне средине.

Члан 2.

ДЕФИНИЦИЈЕ

За сврхе овог протокола,

1. „Страна” значи, осим уколико се у тексту не наводи другачије, државу или регионалну организацију за економску интеграцију наведену у члану 24. која се сагласила да буде обавезана овим протоколом и за коју је Протокол на снази;
2. „Конвенција” значи Конвенција о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине, сачињена у Архусу, Данска, 25. јуна 1998;
3. „Јавност” значи једно или више физичких или правних лица и, у складу са националним законодавством и праксом, њихова удружења, организације или групе;
4. „Комплекс” значи једно или више постројења на истој локацији, или суседним локацијама, која су у власништву или чији је оператер исто физичко или правно лице;
5. „Надлежни орган” значи национални орган или органи, или било које друго надлежно тело или тела, које Страна одреди да управљају националним системом регистра испуштања и преноса загађујућих материја;
6. „Загађујућа материја” значи супстанца или група супстанци која може бити штетна по животну средину или људско здравље због њених својстава или због њеног уношења у животну средину;
7. „Испуштање” значи свако уношење загађујућих материја у животну средину, као резултат било какве људске активности, без обзира да ли је намерно или случајно, рутинско или не, укључујући изливање, емитовање, испуштање, убризгавање, одлагање или бацање, као и преко канализационих система без крајњег третмана отпадних вода;
8. „Пренос ван локације” значи кретање изван граница комплекса било загађујућих материја или отпада одређеног за одлагање или прераду или загађујућих материја у отпадним водама одређених за третман отпадних вода;
9. „Дифузни извори загађивања” подразумева много малих или расутих извора из којих загађујуће материје могу бити испуштене у земљиште, у воду или ваздух, чији комбиновани утицај на ове елементе може бити значајан, а за које је непрактично прикупљати извештаје од сваког појединачног извора;
10. Термин „национални”, у односу на обавезе прописане Протоколом Страна које су регионалне организације за економску интеграцију, се тумачи као да се примењује за регион у питању осим уколико се не наводи другачије;
11. „Отпад” значи материје или предмети који су:

---

¹ PRTR је скраћеница енглеског еквивалента овог термина - Pollutant release and transfer register

- а) одложени или поновно искоришћени;
  - б) намењени одлагању или поновном искоришћењу; или
  - ц) одредбе националног законодавства налажу њихово обавезно одлагање или поновно искоришћење;
12. „Опасан отпад” значи отпад који одредбе националног законодавства дефинишу као опасан;
13. „Други отпад” значи отпад који није опасан отпад;
14. „Отпадне воде” значи коришћена вода која садржи материје или предмете који су предмет регулисања националног законодавства.

Члан 3.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

1. Свака Страна предузима неопходне законодавне, регулаторне и друге мере, и одговарајуће извршне мере, за спровођење одредби овог протокола.
2. Одредбе овог протокола не утичу на право Стране да одржава или уведе регистре испуштања и преноса загађујућих материја који су шири или доступнији јавности него што то захтева овај протокол.
3. Свака Страна предузима неопходне мере којима захтева да запослени у неком постројењу и представници јавности који пријаве прекршај националних закона којима се спроводи овај протокол органима јавне власти не буду кажњавани, гоњени или узнемиравани од стране тог постројења или органа јавне власти због свог акта пријављивања прекршаја.
4. У спровођењу овог протокола, свака Страна се управља према приступу предострожности наведеном у 15. принципу Рио декларације о животној средини и развоју из 1992.
5. Да би се смањило дупло извештавање, системи регистара испуштања и преноса загађујућих материја могу се интегрисати у оној мери у којој је то изводљиво са постојећим изворима информација као што су механизми извештавања за лиценце и дозволе за рад.
6. Стране настоје да постигну усклађивање националних регистара испуштања и преноса загађујућих материја.

Члан 4.

ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМА РЕГИСТАРА ИСПУШТАЊА И ПРЕНОСА ЗАГАЂУЈУЋИХ МАТЕРИЈА

У складу са овим протоколом, свака Страна успоставља и одржава јавно доступан национални регистар испуштања и преноса загађујућих материја који:

- а) је организован по постројењу у односу на извештавање о тачкастим изворима;
- б) омогућава извештавање о дифузним изворима;
- ц) је организован по загађујућим материјама или врстом отпада, како је примерено;
- д) је организован према елементима животне средине и прави разлику између испуштања у ваздух, земљиште и воду;
- е) обухвата информације о преносима;

- ф) је заснован на обавезном периодичном извештавању;
- г) обухвата стандардизоване и правовремене податке, ограничен број стандардизованих граничних вредности и ограничених одредби, уколико постоје, везаних за поверљивост;
- х) је кохерентан и пројектован тако да буде лак за коришћење и доступан јавности, укључујући и у електронској форми;
- и) омогућава учешће јавности у његовом развоју и изменама; и
- ј) је структурирана, компјутеризована база података или неколико повезаних база података које одржава надлежни орган.

Члан 5.

ПРОЈЕКАТ И СТРУКТУРА

1. Свака Страна обезбеђује да су подаци који су садржани у регистру наведеном у члану 4. представљени и збирно и рашчлањено, тако да се испуштања и преноси могу претраживати и идентификовати према:
  - а) постројењу и његовој географској локацији;
  - б) активности;
  - ц) власнику или оператеру и, према потреби, предузећу;
  - д) загађујућој материји или отпаду, према потреби;
  - е) сваком од елемената животне средине у који се загађујућа материја испушта; и
  - ф) како је наведено у члану 7. став 5, одредишту преноса и, где је то примерено, пословима одлагања или поновног искоришћења отпада.
2. Свака Страна такође обезбеђује да се подаци могу претраживати и идентификовати према оним дифузним изворима који су обухваћени регистром.
3. Свака Страна пројектује свој регистар узимајући у обзир могућност његовог проширења у будућности и обезбеђујући да подаци из извештаја из најмање десет претходних година извештавања буду доступни јавности.
4. Регистар се пројектује тако да је у највећој могућој мери лако доступан јавности путем електронских средстава, као што је интернет. Пројекат омогућава да су, под нормалним условима рада, информације из регистра доступне путем електронских средстава на захтев у било које време.
5. Свака Страна треба да обезбеди везе у својим регистрима ка својим релевантним постојећим, јавно доступним базама података о питањима везаним за заштиту животне средине.
6. Свака Страна обезбеђује везе у свом регистру ка регистрима испуштања и преноса загађујућих материја других Страна Протокола и, тамо где је то изводљиво, ка регистрима других земаља.

Члан 6.

ОБИМ РЕГИСТРА

1. Свака Страна обезбеђује да њен регистар обухвата информације о:
  - а) испуштањима загађујућих материја о којима је чланом 7. став 2. захтевано да се извештава;

б) преносима ван локације о којима је чланом 7. став 2. захтевано да се извештава;

ц) испуштањима загађујућих материја из дифузних извора загађивања о којима је чланом 7. став 4. захтевано да се извештава.

2. Када процени искуства прикупљена из развијања националних регистара испуштања и преноса загађујућих материја и спровођења овог протокола, и узимајући у обзир релевантне међународне процесе, Састанак Страна прегледа обавезе извештавања по овом протоколу и разматра следећа питања у свом даљем развоју:

(а) ревизија активности наведених у анексу I;

(б) ревизија загађујућих материја наведених у анексу II;

(ц) ревизија граничних вредности у анексима I и II, и

(д) обухватање других релевантних аспеката као што су информације о преносима на локацији, складиштењу, спецификацији обавеза извештавања за дифузне изворе загађивања или развој критеријума за обухватање загађујућих материја из овог протокола.

Члан 7.

ОБАВЕЗЕ ИЗВЕШТАВАЊА

1. Свака Страна:

(а) или захтева од власника или оператера сваког појединачног постројења у својој надлежности који обавља једну или више активности наведених у анексу I а преко важеће минималне граничне вредности капацитета наведеног у анексу I, колона 1, и:

(i) испушта сваку загађујућу материју наведену у анексу II у количинама преко важећих граничних вредности наведених у анексу II, колона 1;

(ii) преноси ван локације било коју загађујућу материју наведену у анексу II у количинама преко важеће граничне вредности наведене у анексу II, колона 2, ако се Страна одлучила за извештавање о преносима по загађујућим материјама у складу са ставом 5 (д);

(iii) преноси ван локације опасан отпад преко 2 тоне годишње или други отпад преко 2.000 тона годишње, ако се Страна одлучила за извештавање о преносима по врстама отпада у складу са ставом 5 (д); или

(iv) преноси ван локације било које загађујуће материје наведене у анексу II у отпадним водама предвиђеним за третман отпадних вода у количинама преко применљиве граничне вредности наведене у анексу II, колона 1б;

да преузме обавезу постављену том власнику или оператеру у складу са ставом 2; или

(б) захтева од власника или оператера сваког појединачног постројења у својој надлежности који обавља једну или више активности наведених у анексу I уз број запослених који је једнак или већи од минималног просечног броја запослених наведеног у анексу I колона 2, и производи, прерађује или користи било коју загађујућу материју наведену у анексу II у количинама преко применљиве граничне вредности наведене у анексу II, колона 3, да преузме обавезу постављену том власнику или оператеру у складу са ставом 2.

2. Свака Страна захтева од власника или оператера постројења наведеног у ставу 1. да достави информације наведене у ставу 5. и 6. и у складу са захтевима из

истих, у вези са оним загађујућим материјама или отпадима за које су граничне вредности прекорачене.

3. Да би се постигао циљ овог протокола, Страна може да одлучи за одређену загађујућу материју да примени или граничну вредност испуштања или граничну вредност производње, прераде или коришћења, под условом да се тиме увећава количина релевантних информација о испуштањима или преносима на располагању у њеном регистру.

4. Свака Страна обезбеђује да њен надлежни орган прикупља, или одређује један или више органа јавне власти или надлежних тела да прикупљају информације о испуштањима загађујућих материја из дифузних извора загађивања наведених у ставовима 7. и 8. ради укључивања у њен регистар.

5. Свака Страна захтева од власника или оператера постројења који су на основу става 2. обавезни да достављају извештаје, да прикупе и доставе њеном надлежном органу следеће информације за поједина постројења:

(а) назив, адреса, географска локација и делатност или делатности постројења које извештава, и име власника или оператора, и ако је применљиво, име предузећа;

(б) назив и идентификациони број сваке загађујуће материје за коју се захтева извештавање у складу са ставом 2;

(ц) количину сваке загађујуће материје за коју се захтева извештавање у складу са ставом 2. која је испуштена из постројења у животну средину у години за коју се подноси извештај, и збирно и према томе да ли је испуштање вршено у ваздух, воду или земљиште, укључујући и подземно убризгавање;

(д) или:

(i) количину сваке загађујуће материје за коју се захтева извештавање у складу са ставом 2. која се преноси ван локације у години за коју се подноси извештај, правећи разлику између количина које су биле пренете за одлагање и за поновно искоришћење, и назив и адресу постројења које је примило пренос; или

(ii) количину отпада за коју се захтева извештавање у складу са ставом 2. која је пренета ван локације у години за коју се извештава, правећи разлику између опасног отпада и другог отпада, за било који поступак поновно искоришћења или одлагања, означавајући са „R” или „D” зависно од тога да ли је отпад одређен за поновно искоришћење или одлагање у складу са анексом III и, за прекогранично кретање опасног отпада, назив и адресу лица које врши поновно искоришћење или одлагање отпада и тачну локацију поновног искоришћења или одлагања која је примила пренос;

(е) количину сваке загађујуће материје у отпадним водама за коју се захтева извештавање у складу са ставом 2. а која је пренета ван локације у години за коју се доставља извештај; и

(ф) тип методологије коришћене за извођење података у тачкама од ц) до е), у складу са чланом 9. став 2. наводећи да ли су информације засноване на мерењима, обрачунима или проценама.

6. Информације на које се односи став 5. од ц) до е) обухватају информације о испуштањима и преносима који су резултат редовних активности и ванредних догађаја.

7. Свака Страна представља у свом регистру, у адекватној просторној рашчлањености, информације о испуштањима загађујућих материја из дифузних извора загађивања за које та Страна одреди да податке прикупљају релевантни органи и да се они могу практично укључити. Када Страна утврди да не постоје такви подаци, она спроводи мере да се започне извештавање о испуштањима релевантних загађујућих материја из једног или више дифузних извора загађивања у складу са својим националним приоритетима.

8. Информације на које се односи став 7. треба да обухватају информације о типу методологије коришћене за извођење информација.

Члан 8.

ЦИКЛУС ИЗВЕШТАВАЊА

1. Свака Страна обезбеђује да информације за које се захтева да буду обухваћене регистром буду јавно доступне, прикупљене и представљене у регистру по календарским годинама. Година за коју се подноси извештај је календарска година на коју се те информације односе. За сваку Страну, прва година за коју се подноси извештај је календарска година после ступања Протокола на снагу за ту Страну. Извештавање које се захтева по члану 7. је годишње. Међутим, друга година за коју се подноси извештај може бити друга календарска година после прве године за коју се подноси извештај.

2. Свака Страна која није регионална организација за економску интеграцију обезбеђује да информације буду у регистру у року од петнаест месеци од краја сваке године за коју се извештава. Међутим, информације за прву годину за коју се извештава треба да буду у регистру у року од две године од краја те године за коју се извештава.

3. Свака Страна која је регионална организација за економску интеграцију обезбеђује да информације за појединачну годину за коју се извештава буду у регистру шест месеци пошто је то потребно да учине Стране које нису организације за регионалну економску интеграцију.

Члан 9.

ПРИКУПЉАЊЕ ПОДАТАКА И ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ

1. Свака Страна захтева од власника или оператера постројења која подлежу обавези извештавања из члана 7. да прикупљају податке неопходне да би се одредила, у складу са ставом 2. испод и у одговарајућим временским размацима, испуштања и преноси ван локације тог постројења за која је обавезно извештавање по члану 7. и да би се надлежним органима ставила на располагање евиденција података из којих су изведене информације из извештаја за период од пет година, почевши од краја године за коју се извештава. Ова евиденција такође треба да садржи опис методологије која се користи за прикупљање података.

2. Свака Страна захтева од власника или оператера постројења који подлежу обавези извештавања по члану 7. да користе најбоље расположиве информације, које могу да садрже податке добијене мониторингом, емисионе факторе, једначине масеног биланса, индиректни мониторинг и друге обрачуне, техничке процене и друге методе. Тамо где је то примерено, ово треба да буде урађено у складу са међународно одобреним методологијама.

Члан 10.

ОЦЕНА КВАЛИТЕТА

1. Свака Страна захтева од власника или оператера постројења који подлежу обавези извештавања из члана 7. став 1. да обезбеде квалитет информација садржаних у извештају.
2. Свака Страна обезбеђује да подаци садржани у њеном регистру буду подложни оцени квалитета од стране надлежног органа, нарочито у смислу њихове комплетности, конзистентности и веродостојности, узимајући у обзир све смернице које могу бити дефинисане на Састанку Страна.

Члан 11.

ДОСТУПНОСТ ИНФОРМАЦИЈА ЈАВНОСТИ

1. Свака Страна обезбеђује доступност јавности информација садржаних у њеном регистру испуштања и преноса загађујућих материја, без обавезе навођења интереса, и у складу са одредбама овог протокола, првенствено обезбеђујући да њен регистар омогућава директни електронски приступ преко јавних телекомуникационих мрежа.
2. Када информације садржане у регистру нису лако доступне јавности директним електронским средствима, свака Страна обезбеђује да њен надлежни орган на захтев пружи такву информацију другим ефикасним средством, што је пре могуће а најкасније месец дана након подношења захтева.
3. Осим у случајевима из става 4. свака Страна обезбеђује да приступ информацијама садржаним у регистру буде бесплатан.
4. Свака Страна може дозволити свом надлежном органу да наплати копирање и слање поштом посебних информација на које се односи став 2. али таква накнада не сме прелазити разумни износ.
5. Када информације садржане у регистру нису лако доступне јавности директним електронским средствима, свака Страна омогућава електронски приступ регистру на локацијама доступним јавности, као што су на пример јавне библиотеке, канцеларије локалних органа или друга одговарајућа места.

Члан 12.

ПОВЕРЉИВОСТ

1. Свака Страна може овластити надлежни орган да информације из регистра чува као поверљиве, онда када би јавно објављивање таквих информација негативно утицало на:
  - (а) међународне односе, националну одбрану или јавну безбедност;
  - (б) исправност рада судских органа, право лица на правично суђење, или могућност органа јавне власти да спроведе кривичну или дисциплинску истрагу;
  - (ц) поверљивости пословних и индустријских информација, у случају када је поверљивост предвиђена законом у циљу заштите легитимног економског интереса;
  - (д) права интелектуалне својине; или
  - (е) поверљивост личних података и/или досијеа који се односе на физичко лице, када то лице није дало пристанак на објављивање информација јавности, у случајевима када је таква поверљивост предвиђена националним законодавством.

Претходно наведени основи за одбијање захтева тумачиће се на рестриктиван начин, узимајући у обзир интерес јавности за објављивање информација и да ли се те информације односе на испуштања у животну средину.

2. У оквиру става 1 (ц), објављивање свих информација о испуштањима које су релевантне за заштиту животне средине ће се разматрати у складу са националним законодавством.

3. Кад год је информација поверљива у складу са ставом 1, у регистру се наводи која врста информације је ускраћена кроз, на пример, давање изворне хемијске информације ако је то могуће, и који су разлози због којих је информација ускраћена.

Члан 13.

УЧЕШЋЕ ЈАВНОСТИ У РАЗВОЈУ НАЦИОНАЛНИХ РЕГИСТАРА ИСПУШТАЊА И ПРЕНОСА ЗАГАЂУЈУЋИХ МАТЕРИЈА

1. Свака Страна обезбеђује одговарајуће могућности за учешће јавности у развоју националног регистра испуштања и преноса загађујућих материја, у оквиру свог националног законодавства.

2. За сврху става 1, свака Страна обезбеђује могућности за слободан приступ јавности информацијама о предложеним мерама за развој њеног националног регистра испуштања и преноса загађујућих материја и за достављање свих коментара, информација, анализа или мишљења која су релевантна за процес доношења одлука, а релевантан орган са дужном пажњом узима у обзир такав допринос јавности.

3. Свака Страна обезбеђује да, када се донесе одлука да се успостави или у знатној мери измени регистар, информације о тој одлуци и разлози на којима је заснована се правовремено стављају на увид јавности.

Члан 14.

ПРАВО НА ПРАВНУ ЗАШТИТУ

1. Свака Страна, у оквиру свог националног законодавства, обезбеђује да свако лице које сматра да је његов захтев за доставу информација из члана 11. став 2. игнорисан, неосновано одбијен, било поједини његови делови или у целини, или да је на било који начин третиран супротно одредбама истог става, има приступа поступку преиспитивања пред судом или неким другим законом установљеним независним и непристрасним телом.

2. Захтеви из става 1. не доводе у питање релевантна права и обавезе Страна из постојећих међународних уговора који се примењују међу њима а уређују предмет овог члана.

Члан 15.

ЈАЧАЊЕ ИНСТИТУЦИЈА

1. Свака страна унапређује свест јавности о свом регистру испуштања и преноса загађујућих материја, и обезбеђује пружање помоћи и упутства за приступ регистру и за разумевање и коришћење информација које он садржи.

2. Свака Страна треба да обезбеди адекватно јачање институција и смернице за одговорне органе и тела да би им помогла да врше дужности по овом протоколу.

Члан 16.

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

1. Стране, када је погодно, сарађују и помажу једна другој:
  - (а) у међународним акцијама подршке циљевима Протокола;
  - (б) на основу међусобног споразума између заинтересованих Страна, у спровођењу националних система према одредбама овог протокола;
  - (ц) у размени информација према овом протоколу о испуштањима и преносима у пограничним областима; и
  - (д) у размени информација према овом протоколу о преносима између Страна.
2. Стране подстичу међусобну сарадњу и сарадњу са релевантним међународним организацијама, како је примерено, да би се унапредила:
  - (а) свест јавности на међународном нивоу;
  - (б) трансфер технологије;
  - (ц) пружање техничке помоћи Странама које су земље у развоју и Странама чије су привреде у транзицији у питањима везаним за овај протокол.

Члан 17.

САСТАНЦИ СТРАНА

1. Овим се успоставља састанак Страна. Његова прва седница се сазива најкасније две године након ступања на снагу овог протокола. Након тога, редовне седнице Састанка Страна се одржавају једна за другом или паралелно са редовним састанцима Страна Конвенције, осим уколико Стране овог протокола не одлуче другачије. Састанак Страна одржава ванредну седницу ако се тако одлучи у току редовне седнице или на писмени захтев било које Стране, под условом да тај захтев добије подршку најмање једне трећине Страна у року од шест месеци пошто га Извршни Секретар Економске комисије за Европу достави свим Странама.
2. Састанак Страна континуирано контролише спровођење и развој овог протокола на основу редовног извештавања Страна и, сходно томе:
  - (а) процењује развој регистара испуштања и преноса загађујућих материја и унапређује њихово прогресивно јачање и приближавање;
  - (б) утврђује смернице које олакшавају извештавање Страна, имајући на уму потребу да се избегне дуплирање посла у овом смислу;
  - (ц) утврђује програм рада;
  - (д) разматра и, где је то применљиво, усваја мере за јачање међународне сарадње у складу са чланом 16;
  - (е) успоставља помоћна тела која сматра неопходним;
  - (ф) разматра и усваја предлоге за амандмане на овај протокол и његове анексе које сматра неопходним за потребе овог протокола, у складу са одредбама члана 20;
  - (г) на својој првој седници, разматра и консензусом усваја пословник о раду за своје седнице и седнице помоћних тела, узимајући у обзир сва правила поступка усвојена на Састанку Страна Конвенције;

(х) разматра установљивање финансијских аранжмана консензусом и механизма техничке помоћи да би се олакшало спровођење овог протокола;

(и) тражи, где је то применљиво, услуге релевантних међународних тела ради постизања циљева овог протокола; и

(ј) разматра и предузима све додатне радње које могу бити неопходне за остваривање циљева овог протокола, као што је усвајање смерница и препорука које унапређују његово спровођење.

3. Састанак Страна омогућава размену информација о искуствима стеченим у извештавању о преносима користећи приступе базиране на загађујућим материјама и приступе базиране на отпаду, и оцењује та искуства да би испитао могућност приближавања између та два приступа, узимајући у обзир јавни интерес за информисањем у складу са чланом 1. и општу ефикасност националних регистара испуштања и преноса загађујућих материја.

4. Уједињене нације, њене специјализоване агенције и Међународна агенција за атомску енергију, као и свака држава или регионална организација за економску интеграцију које на основу члана 24. имају право да потпишу овај протокол али које нису његове Стране, као и свака међувладавајућа организација компетентна у областима на које се односи овај протокол, имају право да учествују као посматрачи на седницама Састанка Страна. Њихов пријем и учешће подлежу пословнику рада усвојеном на Састанку Страна.

5. Свака невладина организација која је компетентна у областима на које се Протокол односи а која је обавестила Извршног секретара Економске комисије за Европу о својој жељи да буде представљена на седници Састанка Страна има право да учествује у својству посматрача осим уколико једна трећина Страна присутних на седници изнесе приговоре. Њихов пријем и учешће подлеже пословнику рада усвојеном на Састанку Страна.

Члан 18.

ПРАВО ГЛАСА

1. Изузев у случајевима предвиђеним у ставу 2. свака Страна овог протокола има један глас.

2. Организације за регионалну економску интеграцију, у питањима у оквиру својих надлежности, остварују своје право гласа са бројем гласова који је једнак броју њихових држава чланица које су Стране овог протокола. Такве организације не остварују своје право гласа ако њихове државе чланице остварују своја, и обратно.

Члан 19.

АНЕКСИ

Анекси на овај протокол чине његов саставни део и, осим уколико није изричито предвиђено другачије, позивање на овај протокол је у исто време позивање на све његове анексе.

Члан 20.

АМАНДМАНИ

1. Свака Страна може предложити амандмане на овај протокол.

2. Предлози амандмана на овај протокол се разматрају на седници Састанка Страна.

3. Сваки предложен амандман на овај протокол се подноси у писменој форми секретаријату, који га доставља, најкасније шест месеци пре одржавања седнице на којој се предлаже ради усвајања свим Странама, другим државама и организацијама за регионалну економску интеграцију које су прихватиле обавезе из Протокола а за које он још увек није ступио на снагу и потписницама.

4. Стране улажу све напоре да постигну споразум у виду консенсуза око сваког предложеног амандмана на овај протокол. Ако све могућности око постизања консензуса буду исцрпљене без постизања споразума, амандман се у крајњем случају сматра усвојеним ако добије тро-четвртинску већину гласова Страна које су присутне и које гласају на седници.

5. Израз „Стране које су присутне и које гласају” значи Стране које су присутне и које гласају за или против.

6. Сваки амандман на овај протокол усвојен у складу са ставом 4. се доставља путем секретаријата Депозитару, који га прослеђује свим Странама, другим државама и организацијама за регионалну економску интеграцију које су пристале да буду обавезане Протоколом а за које он још увек није ступио на снагу и потписницама.

7. Сваки амандман, изузев на анекс, ступа на снагу за оне Стране које су га ратификовале, прихватиле или одобриле деведесетог дана од дана пријема од стране Депозитара инструмената ратификације, прихватања или одобрења од стране најмање три четвртине оних који су били Стране у време његовог усвајања. После тога он ступа на снагу за сваку другу Страну деведесетог дана пошто та страна депонује свој инструмент ратификације, прихватања или одобрења амандмана.

8. У случају амандмана на анекс, Страна која не прихвата такав амандман о томе писмено обавештава Депозитара у року од дванаест месеци од дана када га је проследио Депозитар. Депозитар без одлагања обавештава све Стране о сваком таквом примљеном обавештењу. Страна може у сваком тренутку повући обавештење о неприхватању, у ком случају амандман на анекс ступа на снагу за ту Страну.

9. Након истека дванаест месеци од дана његовог прослеђивања од стране Депозитара, како је предвиђено у ставу 6. амандман на анекс ступа на снагу за оне Стране које нису доставиле обавештење Депозитару у складу са ставом 8. под условом да, у том тренутку, такво обавештење није поднето од више од једне трећине оних који су били Стране у време усвајања амандмана.

10. Ако се амандман на анекс директно односи на амандман на овај протокол, он неће ступити на снагу до оног тренутка док амандман на Протокол не ступи на снагу.

Члан 21.

СЕКРЕТАРИЈАТ

Извршни секретар Економске комисије за Европу врши следеће функције секретаријата за овај протокол:

- (а) припрема и асистирање за седнице Састанка Страна;
- (б) прослеђивање Странама извештаја и других информација примљених у складу са одредбама овог протокола;
- (ц) извештавања Састанка Страна о активностима секретаријата; и
- (д) друге функције које може одредити Састанак Страна на основу расположивих ресурса.

Члан 22.

РАЗМАТРАЊЕ ПОШТОВАЊА ОДРЕДБИ

На својој првој седници, Састанак Страна консензусом успоставља процедуре сарадње и институционалне аранжмане ван-судског, неконфронтирајућег и консултативног карактера за оцењивање и унапређивање поштовања одредби овог протокола и за решавање случајева непоштовања његових одредби. У успостављању ових процедура и аранжмана, Састанак Страна разматра, између осталог, да ли да допусти да се примају информације од представника јавности о питањима која се односе на овај протокол.

Члан 23.

РЕШАВАЊЕ СПОРОВА

1. Уколико између две или више Страна настане спор око тумачења или примене овог протокола, оне ће тражити решење путем преговора или на било који други начин мирног решавања спора који је прихватљив за стране у спору.

2. Приликом потписивања, ратификовања, прихватања, одобравања или приступања овом протоколу, или у било које време након тога, држава има могућност да обавести писменим путем Депозитара да за спор који не буде решен у складу са ставом 1. прихвата један или оба од следећих начина за решавање спора као обавезујући за сваку Страну која прихвата исту обавезу:

(а) Подношење спора Међународном суду правде:

(б) Арбитража у складу са поступком утврђеном у анексу IV.

Регионална организација за економску интеграцију може дати изјаву са сличним ефектом у односу на арбитражу у складу са поступцима наведеним у тачки (б).

3. Уколико су стране у спору прихватиле оба начина решавања спора наведена у ставу 2. спор се може поднети само Међународном суду правде, осим уколико се стране у спору на споразумеју другачије.

Члан 24.

ПОТПИСИВАЊЕ

Овај протокол је отворен за потписивање у Кијеву (Украјина) од 21. до 23. маја 2003. поводом пете Министарске конференције „Животна средина за Европу“, а након тога у седишту Уједињених нација у Њујорку до 31. децембра 2003. и то за све државе које су чланице Уједињених нација као и за регионалне организације за економску интеграцију које су основале суверене државе чланице Уједињених нација а које су на њих пренеле надлежност у питањима која су регулисана овим протоколом, укључујући и надлежност за закључивање уговора која се односе на ову материју.

Члан 25.

ДЕПОЗИТАР

Генерални секретар Уједињених нација обављаће функцију Депозитара овог протокола.

Члан 26.

РАТИФИКАЦИЈА, ПРИХВАТАЊЕ, ОДОБРАВАЊЕ И ПРИСТУПАЊЕ

1. Овај протокол подлеже ратификацији, прихватању или одобравању држава потписница и регионалних организација за економску интеграцију поменутих у члану 24.
2. Овај протокол отворен је за приступање од 1. јануара 2004. државама и регионалним организацијама за економску интеграцију поменутих у члану 24.
3. Свака регионална организација за економску интеграцију на коју се односи члан 24. која постане Страна овог протокола, а да ниједна њена држава чланица није Страна, преузима све обавезе из овог протокола. Ако је једна или више држава чланица такве организације Страна овог Протокола, та организација и њене државе чланице одлучују о својим појединачним одговорностима за извршавање обавеза из овог протокола. У таквим случајевима, организација и њене државе чланице немају право да истовремено остварују права из овог протокола.
4. Регионалне организације за економску интеграцију на које се односи члан 24. ће у својим инструментима ратификације, прихватања, одобравања или приступања назначити домен своје надлежности у погледу питања која се регулишу овим протоколом. Ове организације такође обавештавају Депозитара о свим релевантним изменама у погледу домена њихових надлежности.

Члан 27.

СТУПАЊЕ НА СНАГУ

1. Овај протокол ступа на снагу деведесетог дана након датума депоновања шеснаестог инструмента ратификације, прихватања, одобравања или приступања.
2. За потребе става 1, ниједан инструмент који депонује регионална организација за економску интеграцију, не сматра се као додатни онима које су депоновале државе чланице те организације.
3. За сваку државу или регионалну организацију за економску интеграцију која ратификује, прихвати или одобри овај протокол или му приступи након депоновања шеснаестог инструмента ратификације, прихватања, одобравања или приступања, Протокол ступа на снагу деведесетог дана након датума депоновања од стране те државе или организације свог инструмента ратификације, прихватања, одобравања или приступања.

Члан 28.

РЕЗЕРВЕ

Не могу се учинити никакве резерве у односу на овај протокол.

Члан 29.

ПОВЛАЧЕЊЕ

У било ком тренутку након три године од датума када је овај протокол ступио на снагу за одређену Страну, та Страна се може повући из Протокола давањем писменог обавештења Депозитару. Свако такво повлачење ступа на снагу деведесетог дана након датума његовог пријема од стране Депозитара.

Члан 30.

АУТЕНТИЧНИ ТЕКСТОВИ

Оригинал овог протокола, чији су енглески, француски и руски текстови подједнако аутентични, депонује се код Генералног Секретара Уједињених нација.

ПОТВРЂУЈУЋИ ово, доле потписани, за то прописно овлашћени, потписују овај протокол.

САЧИЊЕНО у Кијеву (Украјина), двадесет првог маја, две хиљаде треће године.

Анекс I

СПИСАК ДЕЛАТНОСТИ И МИНИМАЛНЕ ГРАНИЧНЕ ВРЕДНОСТИ ЗА ИЗВЕШТАВАЊЕ

Бр.	Делатност	Минимална гранична вредност капацитета (колона 1)	Минимални просечни број запослених (колона 2)
1.	Енергетски сектор		
(а)	Рафинерије минералних уља и гаса	*	10 запослених
(б)	Постројења за гасификацију и ликвефакцију	*	
(ц)	Термоелектране и друга постројења за сагоревање	Са топлотним улазом већим од 50 мегавата (MW)	
(д)	Пећи за кокс	*	
(е)	Млинови за угаљ	Са капацитетом већим од 1 t на сат	
(ф)	Постројења за производњу производа од угља и чврстог бездимног горива	*	
2.	Производња и прерада метала		
(а)	Постројења за пржење и синтеровање металне руде (укључујући сулфидну руду)	*	10 запослених
(б)	Постројења за производњу сировог гвожђа или челика (примарно или секундарно топљење) укључујући континуално ливење	Са капацитетом већим од 2,5 t на сат	
(ц)	Постројења за обраду црних метала: (i) Постројења за топло ваљање	Са капацитетом већим од 20 t сировог челика на сат	
	(ii) Ковнице са чекићима	Са енергијом већом од 50 kJ по чекићу и где коришћена топлотна енергија прелази 20 MW	
	(iii) Наношење заштитних слојева легура метала	Са улазом који прелази 2 t сировог челика на сат	
(д)	Ливнице за црне метале	Са производним капацитетом већим од 20 t дневно	
(е)	Постројења за: (i) производњу сирових обојених метала из руде, концентрата или секундарних сировина металуршким, хемијским или електролитичким процесима	*	

Бр.	Делатност	Минимална гранична вредност капацитета (колона 1)	Минимални просечни број запослених (колона 2)
	(ii) Топљење укључујући легирање обојених метала, укључујући поново добијене производе (рафинирање, ливење, итд)	Са капацитетом топљења преко 4 t дневно за олово и кадмијум или преко 20 t дневно за све друге метале	10 запослених
(ф)	Постројења за површинску обраду метала и пластичних материјала коришћењем електролитичких или хемијских процеса	Где запремина базена за обраду прелази 30 м ³	
3.	Минерална индустрија		
(а)	Подземни рудници и повезане операције	*	10 запослених
(б)	Површински копови	Где је површина копа већа од 25 ha	
(ц)	Постројења за производњу: (i) цементног клинкера у ротационим пећима (ii) креча у ротационим пећима (iii) цементног клинкера или креча у другим врстама пећи	Са производним капацитетом већим од 500 t дневно Са производним капацитетом већим од 50 t дневно Са производним капацитетом већим од 50 t дневно	
(д)	Постројења за производњу азбеста и производа на бази азбеста	*	
(е)	Постројења за производњу стакла, укључујући и стаклена влакна	Са капацитетом топљења већим од 20 t дневно	
(ф)	Постројења за топљење минералних супстанци укључујући производњу минералних влакана	Са капацитетом топљења већим од 20 t дневно	
(г)	Постројења за производњу керамичких производа печењем, нарочито црепова, цигли, шамотних опека, плочица, полупорцеланских и порцеланских производа	Са производним капацитетом већим од 75 t дневно, или са капацитетом пећи већим од 4м ³ и са густином пуњења по пећи који прелази 300 кг/м ³	

Бр.	Делатност	Минимална гранична вредност капацитета (колона 1)	Минимални просечни број запослених (колона 2)
4.	Хемијска индустрија		
(а)	<p>Хемијска постројења за производњу индустријског обима супстанци базне органске хемије, као што су:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) прости угљоводоници (линеарни или циклични, засићени или незасићени, алифатични или ароматични) (ii) угљоводоници који садрже кисеоник као што су алкохоли, алдехиди, кетони, карбоксилне киселине, естри, ацетати, етри, пероксиди, епокси смоле (iii) угљоводоници који садрже сумпор (iv) угљоводоници који садрже азот као што су амини, амиди, нитритна, нитро или нитратна једињења, нитрили, цијанати, изоцијанати (v) угљоводоници који садрже фосфор (vi) халогеновани угљоводоници (vii) органометална једињења (viii) основни пластични материјали (полимери, синтетичка влакна и влакна на бази целулозе) (ix) синтетичке гуме (x) боје и пигменти (xi) површински активна средства 	*	10 запослених
(б)	<p>Хемијска постројења за производњу индустријског обима производа базне неорганске хемије као што су:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) гасови, као што су амонијак, хлор или хлороводоник, флуор или флуороводоник, угљени оксиди, сумпорна једињења, азотни оксиди, водоник, сумпордиоксид, карбонил-хлорид (ii) киселине као што је хромна киселина, флуороводонична киселина, фосфорна киселина, азотна киселина, хлороводонична киселина, сумпорна киселина, олеум и друге неорганске киселине које садрже сумпор (iii) базе, као што је амонијум хидроксид, калијум-хидроксид, натријум-хидроксид (iv) соли, као што су амонијум хлорид, калијум-хлорат, калијум-карбонат, натријум-карбонат, перборат, сребро-нитрат (v) неметали, метални оксиди и друга неорганска једињења као што су калцијум-карбид, силицијум, силицијум карбид 	*	
(ц)	Хемијска постројења за производњу индустријског обима вештачких ђубрива на бази фосфора, азота и калијума (проста и сложена ђубрива)	*	
(д)	Хемијска постројења за производњу индустријског обима основних производа за заштиту биља и биоцида	*	
(е)	Постројења која користе хемијске или биолошке процесе за производњу индустријског обима основних фармацеутских производа	*	
(ф)	Постројења за производњу индустријског обима експлозива и пиротехничких производа	*	10 запослених

Бр.	Делатност	Минимална гранична вредност капацитета (колона 1)	Минимални просечни број запослених (колона 2)
5.	Управљање отпадом и отпадним водама		
(а)	Постројења за спаљивање, пиролизу, поновно искоришћење, хемијски третман или одлагање опасног отпада на депонију	Која примају 10 t дневно	10 запослених
(б)	Постројења за спаљивање комуналног отпада	Са капацитетом већим од 3 t на сат	
(ц)	Постројења за одлагање неопасног отпада	Са капацитетом већим од 50 t дневно	
(д)	Депоније (искључујући депоније инертног отпада)	Која примају 10 t дневно или са укупним капацитетом већим од 25.000 t	
(е)	Постројења за одлагање или рециклажу тела угинулих животиња и отпада животињског порекла	Са капацитетом третирања већим од 10 t дневно	
(ф)	Постројења за третман отпадних вода јединица локалне самоуправе	Са капацитетом еквивалента 100.000 становника	
(г)	Независна постројења за третман отпадних вода која пружају услуге делатностима из овог анекса	Са капацитетом већим од 10.000 м ³ дневно	
6.	Производња папира и прерада дрвета		
(а)	Индустријска постројења за производњу пулпе из дрвене грађе или сличних влакнастих материјала	*	10 запослених
(б)	Индустријска постројења за производњу папира и картона и других производа од дрвета (као што су иверица, лесонит и шперплоча)	Са производним капацитетом већим од 20 t дневно	
(ц)	Индустријска постројења за заштиту дрвета и производа од дрвета хемикалијама	Са производним капацитетом већим од 50 м ³ дневно	
7.	Интензивна производња стоке и рибарство		
(а)	Постројења за интензивно гајење живине и свиња	(i) са 40.000 места за живину (ii) са 2.000 места за производњу свиња (од преко 30 кг) (iii) са 750 места за крмаче	10 запослених
(б)	Интензивно рибарство	1.000 t рибе и шкољки годишње	

Бр.	Делатност	Минимална гранична вредност капацитета (колона 1)	Минимални просечни број запослених (колона 2)
8.	Животињски и биљни производи из прехранбеног сектора		
(а)	Кланице	Са производним капацитетом већим од 50 t закланих животиња дневно	10 запослених
(б)	Прерада и обрада за потребе производње прехранбених производа пореклом од: (i) животињских сировина (осим млека) (ii) биљних сировина	Са производним капацитетом већим од 75 t готових производа дневно Са производним капацитетом већим од 300 t готових производа дневно (просечна вредност квартално)	
(ц)	Прерада и обрада млека	Са капацитетом прераде већим од 200 t млека дневно (просечна вредност годишње)	
9.	Остале делатности		
(а)	Постројења за предтретман (поступци као што је прање, избељивање, мерцеризација) или фарбање влакана и текстила	Са капацитетом третмана већим од 10 t дневно	10 запослених
(б)	Постројења за штављење коже	Са капацитетом третмана већим од 12 t готових производа дневно	
(ц)	Постројења за површински третман материја, предмета или производа помоћу органских растварача, посебно за штампање, превлачење, одмашћивање, заштиту од воде, туткалисање, фарбање, чишћење и импрегнирање	Са потрошњом већом од 150 кг на сат или 200 t годишње	
(д)	Постројења за производњу угљеника (тешко сагоривог угља) или електрографита спаљивањем или графитизацијом	*	
(е)	Постројења за градњу и фарбање или скидање боје са бродова	Са капацитетом за бродове веће од 100 м	

Објашњења:

Колона 1 садржи минималне граничне вредности капацитета из члана 7. став 1. (а).

Звездича (*) означава да се не примењује гранична вредност капацитета (сва постројења подлежу обавези извештавања).

Колона 2 садржи минимални просечни број запослених из члана 7. став 1. (б).

"10 запослених" значи еквивалент 10 стално запослених.

Анекс II
СПИСАК ЗАГАЂУЈУЋИХ МАТЕРИЈА

Бр.	CAS Број	Загађујућа материја	Гранична вредност испуштања (колона 1)			Гранична вредност преноса загађујућих материја ван локације (колона 2) кг/годишње	Гранична вредност производње, прераде или коришћења (колона 3) кг/годишње
			у ваздух (колона 1а) кг/годишње	у воду (колона 1б) кг/годишње	у земљиште (колона 1ц) кг/годишње		
1	74-82-8	Метан (CH ₄)	100 000	-	-	-	*
2	630-08-0	Угљен моноксид (CO)	500 000	-	-	-	*
3	124-38-9	Угљен диоксид (CO ₂)	100 милиона	-	-	-	*
4		Флуороугљоводници (HFCs)	100	-	-	-	*
5	10024-97-2	Азот субоксид (N ₂ O)	10 000	-	-	-	*
6	7664-41-7	Амонијак (NH ₃)	10 000	-	-	-	10 000
7		Неметанска испарљива органска једињења (NMVOC)	100 000	-	-	-	*
8		Азотни оксиди (NO _x /NO ₂)	100 000	-	-	-	*
9		Перфлуороугљоводници (PFCs)	100	-	-	-	*
10	2551-62-4	Сумпор хексафлуорид (SF ₆)	50	-	-	-	*
11		Сумпорни оксиди (SO _x /SO ₂)	150 000	-	-	-	*
12		Укупни азот	-	50 000	50 000	10 000	10 000
13		Укупни фосфор	-	5000	5000	10 000	10 000
14		Хлорофлуороугљоводници (HCFCs)	1	-	-	100	10 000
15		Хлорофлуороугљеници (CFCs)	1	-	-	100	10 000
16		Халони	1	-	-	100	10 000
17	7440-38-2	Арсен и једињења арсена (као As)	20	5	5	50	50
18	7440-43-9	Кадмијум и једињења кадмијума (као Cd)	10	5	5	5	5
19	7440-47-3	Хром и једињења хрома (као Cr)	100	50	50	200	10 000
20	7440-50-8	Бакар и једињења бакра (као Cu)	100	50	50	500	10 000
21	7439-97-6	Жива и једињења живе (као Hg)	10	1	1	5	5
22	7440-02-0	Никл и једињења никла (као Ni)	50	20	20	500	10 000
23	7439-92-1	Олово и једињења олова (као Pb)	200	20	20	50	50
24	7440-66-6	Цинк и једињења цинка (као Zn)	200	100	100	1000	10 000
25	15972-60-8	Алахлор	-	1	1	5	10 000
26	309-00-2	Алдрин	1	1	1	1	1
27	1912-24-9	Атразин	-	1	1	5	10 000
28	57-74-9	Хлордан	1	1	1	1	1
29	143-50-0	Хлордекан	1	1	1	1	1

Бр.	CAS Број	Загађујућа материја	Гранична вредност испуштања (колона 1)			Гранична вредност преноса загађујућих материја ван локације (колона 2) кг/ годишње	Гранична вредност производње, прераде или коришћења (колона 3) кг/годишње
			у ваздух (колона 1а) кг/ годишње	у воду (колона 1б) кг/ годишње	у земљиште (колона 1ц) кг/годишње		
30	470-90-6	Хлорфенвинфос	-	1	1	5	10 000
31	85535-84-8	Хлоро-алкани, C ₁₀ -C ₁₃	-	1	1	10	10 000
32	2921-88-2	Хлорпирозин	-	1	1	5	10 000
33	50-29-3	ДДТ	1	1	1	1	1
34	107-06-2	1,2-дихлоретан (EDC)	1000	10	10	100	10 000
35	75-09-2	Дихлорметан (DCM)	1000	10	10	100	10 000
36	60-57-1	Диелдрин	1	1	1	1	1
37	330-54-1	Диурон	-	1	1	5	10 000
38	115-29-7	Ендосулфан	-	1	1	5	10 000
39	72-20-8	Ендрин	1	1	1	1	1
40		Халогенована органска једињења (као AOX)	-	1000	1000	1000	10 000
41	76-44-8	Хептахлор	1	1	1	1	1
42	118-74-1	Хексахлоробензен (HCB)	10	1	1	1	5
43	87-68-3	Хексахлоробутадиен (HCBd)	-	1	1	5	10 000
44	608-73-1	1,2,3,4,5,6-хексахлороциклохексан (HCH)	10	1	1	1	10
45	58-89-9	Линдан	1	1	1	1	1
46	2385-85-5	Мирекс	1	1	1	1	1
47		PCDD+PCDF (диоксини + фурани) (као Teq)	0.001	0.001	0.001	0.001	0.001
48	608-93-5	Пентахлоробензен	1	1	1	5	50
49	87-86-5	Пентахлорофенол (PCP)	10	1	1	5	10 000
50	1336-36-3	Полихлоровани бифенили (PCBs)	0.1	0.1	0.1	1	50
51	122-34-9	Симазин	-	1	1	5	10 000
52	127-18-4	Тетрахлороетилен (PER)	2000	-	-	1000	10 000
53	56-23-5	Тетрахлорометан (TCM)	100	-	-	1000	10 000
54	12002-48-1	Трихлоробензени (TCBs)	10	-	-	1000	10 000
55	71-55-6	1,1,1-трихлороетан	100	-	-	1000	10 000
56	79-34-5	1,1,2,2-тетрахлороетан	50	-	-	1000	10 000
57	79-01-6	Трихлороетилен	2000	-	-	1000	10 000
58	67-66-3	Трихлорометан	500	-	-	1000	10 000
59	8001-35-2	Токсафен	1	1	1	1	1
60	75-01-4	Винил хлорид	1000	10	10	100	10 000
61	120-12-7	Антрацен	50	1	1	50	50
62	71-43-2	Бензен	1000	200 (као BTEX) ^{a/}	200 (као BTEX) ^{a/}	2000 (као BTEX) ^{a/}	10 000
63		Бромовани дифенилтри (PBDE)	-	1	1	5	10 000
64		Нонилфенол етоксилати (NP/NPEs) и сродне супстанце	-	1	1	5	10 000
65	100-41-4	Етил бензен	-	200 (као BTEX) ^{a/}	200 (као BTEX) ^{a/}	2000 (као BTEX) ^{a/}	10 000

Бр.	CAS Број	Загађујућа материја	Гранична вредност испуштања (колона 1)			Гранична вредност преноса загађујућих материја ван локације (колона 2) кг/годишње	Гранична вредност производње, прераде или коришћења (колона 3) кг/годишње
			у ваздух (колона 1а) кг/годишње	у воду (колона 1б) кг/годишње	у земљиште (колона 1ц) кг/годишње		
66	75-21-8	Етилен оксид	1000	10	10	100	10 000
67	34123-59-6	Изопротурон	-	1	1	5	10 000
68	91-20-3	Нафтален	100	10	10	100	10 000
69		Органокалајна једињења (као укупни Sn)	-	50	50	50	10 000
70	117-81-7	Ди-(2-етил хексил) фталат (DEHP)	10	1	1	100	10 000
71	108-95-2	Феноли (као укупни С)	-	20	20	200	10 000
72		Полициклични ароматични угљоводоници (PAHs) ^{б/}	50	5	5	50	50
73	108-88-3	Толуен	-	200 (као ВТЕХ) ^{а/}	200 (као ВТЕХ) ^{а/}	2000 (као ВТЕХ) ^{а/}	10 000
74		Трибутилкалај и једињења	-	1	1	5	10 000
75		Трифенилкалај и једињења	-	1	1	5	10 000
76		Укупни органски угљеник (ТОС) (као укупни С или COD/3)	-	50 000	-	-	**
77	1582-09-8	Трифлуралин	-	1	1	5	10 000
78	1330-20-7	Ксилени	-	200 (као ВТЕХ) ^{а/}	200 (као ВТЕХ) ^{а/}	2000 (као ВТЕХ) ^{а/}	10 000
79		Хлориди (као укупни Cl)	-	2 милиона	2 милиона	2 милиона	10 000 ^{ц/}
80		Хлор и неорганска једињења (као HCl)	10 000	-	-	-	10 000
81	1332-21-4	Азбест	1	1	1	10	10 000
82		Цијаниди (као укупни CN)	-	50	50	500	10 000
83		Флуориди (укупни F)	-	2000	2000	10 000	10 000 ^{ц/}
84		Флуор и неорганска једињења (као HF)	5000	-	-	-	10 000
85	74-90-8	Цијановодоник (HCN)	200	-	-	-	10 000
86		Суспендоване честице (PM ₁₀)	50 000	-	-	-	*

Објашњења:

CAS број загађујуће материје значи прецизну идентификацију у "Chemical Abstracts Service".

Колона 1 садржи граничне вредности из члана 7. став 1. (а)(i) и (iv). Ако се гранична вредност у датој потколони (ваздух, вода или земљиште) прекорачи, извештавање о испуштањима или, за загађујуће материје у отпадним водама предвиђеним за третман отпадних вода, преносима у елемент животне средине на који се односи та потколони, се захтева у односу на постројење у питању за оне Стране које су се определиле за систем извештавања у складу са чланом 7. став 1. (а).

Колона 2 садржи граничне вредности из члана 7. став 1. (а) (ii). Ако се прекорачи гранична вредност наведена у овој колони за дату загађујућу материју, извештавање о преносу те загађујуће материје ван локације се захтева у односу на постројење у питању за оне Стране које су се определиле за систем извештавања у складу са чланом 7. став 1. (а) (ii).

Колона 3 садржи граничне вредности из члана 7. став 1. (б). Ако се прекорачи гранична вредност наведена у овој колони за дату загађујућу материју, извештавање о испуштању и преносу те загађујуће материје ван локације се захтева у односу на постројење у питању за оне Стране које су се определиле за систем извештавања у складу са чланом 7. став 1. (б).

Цртица (-) означава да параметар у питању не активира обавезу извештавања.

Звезда (*) означава да се за ту загађујућу материју гранична вредност испуштања у колони 1 (а) користи пре него гранична вредност производње, прераде и коришћења.

Двострука звезда (**) означава да се за ту загађујућу материју користи гранична вредност испуштања у колони 1 (б) пре него гранична вредност производње, прераде или коришћења.

Фусноте:

а/ Потребно је извештавати о појединачним загађујућим материјама ако се прекорачи гранична вредност за ВТЕХ (збирни параметар бензена, толуена, етил бензена, ксилена).

б/ Полициклични ароматични угљоводоници (PAHs) треба да се мере као бензо(а)пирен (50-32-8), бензо(б)флуорантен (205-99-2), бензо(к)флуорантен (207-08-9), индено (1,2,3-сd), пирен (193-39-5) (изведено из Протокола о дуготрајним органским загађујућим супстанцама уз Конвенцију о прекограничном загађењу ваздуха на великим удаљеностима.)

ц/ Као неорганска једињења

Анекс III

ДЕО А

ПОСТУПЦИ ОДЛАГАЊА ('D')

- Депоновање отпада у земљиште или на земљиште (нпр. депоније)
- Излагање отпада процесима у земљишту (нпр. биодеградација течног отпада или муљева у земљишту)
- Дубоко убризгавање (нпр. депоновање врста отпада које се пумпама могу убризгавати у бунаре, напуштене руднике соли или природне депое)
- Површинско депоновање (нпр. депоновање течних или муљевитих врста отпада у јаме, базене или лагуне)
- Одлагање отпада у посебно пројектоване депоније (нпр. одлагање отпада у линеарно поређане покривене касете, међусобно изоловане и изоловане од животне средине)
- Испуштање у воде, осим у мора, односно океане
- Испуштање у мора, односно океане, укључујући утискивање у морско дно
- Биолошки третмани који нису назначени на другом месту у овом анексу, а чији су коначни производи једињења или смеше које се одбацују било којим од поступака наведених у овом делу
- Физичко-хемијски третмани који нису назначени на другом месту у овом анексу, а чији су коначни производи једињења или смеше које се одбацују било којим од поступака наведених у овом делу (нпр. испаравање, сушење, калцинација, неутрализација, таложeње)
- Спаљивање (инсинерација) на тлу
- Спаљивање (инсинерација) на мору
- Трајно складиштење (нпр. смештај контејнера у рудник)
- Мешање отпада пре подвргавања било којем од поступака наведених у овом делу
- Препаковање отпада пре подвргавања било којем од поступака наведених у овом делу
- Складиштење отпада које претходи било којем од поступака наведених у овом делу.

ДЕО Б

ПОСТУПЦИ ПОНОВНОГ ИСКОРИШЋЕЊА ОТПАДА ('R')

- Коришћење отпада првенствено као горива (осим у директном спаљивању) или другог средства за производњу енергије
- Регенерација/прерада растварача
- Рециклирање/прерада органских материја који се не користе као растварачи
- Рециклирање/прерада метала и једињења метала
- Рециклирање/прерада других неорганских материјала
- Регенерација киселина или база
- Поновно искоришћење компоненти коришћених за смањење загађења
- Поновно искоришћење компоненти из катализатора
- Ре-рафинација или други начин поновног искоришћења отпадног уља
- Излагање отпада процесима у земљишту који имају корист за пољопривреду или еколошки напредак
- Коришћење преосталих материја добијених било којим поступком поновног искоришћења наведеним горе у оквиру овог дела
- Размена отпада за подвргавање било којем од поступака поновног искоришћења наведеним горе у овом делу
- Акумулирање материјала одређених за било који поступак наведен у овом делу

Анекс IV

АРБИТРАЖА

1. У случају подношења спора на арбитражу у складу са одредбама члана 23. став 2. овог протокола, страна или стране обавештавају другу страну или стране у спору дипломатским путем, као и секретаријат, о предмету арбитраже и означавају нарочито чланове овог протокола чије је тумачење или примена у питању. Секретаријат прослеђује примљене информације свим Странама овог протокола.
2. Арбитражни трибунал се састоји од три члана. Страна или стране које туже, као и друга страна или стране у спору именују по једног арбитра, а двоје именованих арбитра на основу споразума одређују трећег који је председник арбитражног трибунала. Он не сме да буде држављанин једне од страна у спору, нити место његовог сталног боравишта може бити на територији једне од тих страна, нити он може бити запослен код њих, нити да је радио на том случају у било ком другом својству.
3. Ако председник арбитражног трибунала не буде одређен у року од два месеца од дана именовања другог арбитра, Извршни секретар Економске комисије за Европу, на захтев било које стране у спору, одређује председника у периоду од наредна два месеца.
4. Ако једна од страна у спору не именује арбитра у року од два месеца од обавештења наведеног у ставу 1, друга страна о томе може обавестити Извршног секретара Економске комисије за Европу, који поставља председника арбитражног трибунала у року од наредна два месеца. По постављењу, председник арбитражног трибунала захтева од стране која није именovala свог арбитра да то учини у року од два месеца. Ако Страна то не учини у датом року, председник о томе обавештава Извршног секретара Економске комисије за Европу, који именује арбитра у року од наредна два месеца.
5. Арбитражни трибунал доноси своју одлуку у складу са међународним правом и одредбама овог протокола.
6. Сваки арбитражни трибунал конституисан у складу са одредбама овог анекса доноси своја правила поступка.
7. Одлуке арбитражног трибунала, било по питању поступка било у погледу предмета спора, се доносе већином гласова његових чланова.
8. Трибунал може предузети све одговарајуће мере ради утврђивања чињеничног стања.
9. Стране у спору олакшавају рад арбитражног трибунала и, нарочито користећи сва средства која им стоје на располагању, оне :
  - (а) обезбеђују сва релевантна документа, средства и информације;
  - (б) омогућавају, када је то потребно, позивање сведока или вештака и прихватање њиховог доказног материјала.
10. Стране и арбитри штите поверљивост сваке информације коју добију у поверењу у току поступка пред арбитражним трибуналом.
11. Арбитражни трибунал може, на захтев једне од страна, да одреди привремене мере заштите.
12. Ако се једна од страна у спору не појави пред арбитражним трибуналом или не пружи одбрану свог случаја, друга страна може захтевати од трибунала да настави са поступком и донесе коначну одлуку. Одсуство једне стране или неучествовање у

одбрани случаја не представља препреку за одвијање поступка. Пре доношења коначне одлуке, арбитражни трибунал се мора уверити да се захтев у потпуности заснива на чињеницама и закону.

13. Арбитражни трибунал може да саслуша и одлучи о противтужбеним захтевима који произилазе директно из предмета спора.

14. Уколико арбитражни трибунал не одлучи другачије због посебних околности датог случаја, трошкови трибунала, укључујући накнаде за његове чланове, сnose стране у спору подједнако. Трибунал води евиденцију свих трошкова о чему подноси коначни обрачун странама у спору.

15. Свака Страна овог протокола која има правни интерес у предмету спора и на коју може да утиче одлука у датом случају, може да се умеша у поступак уз сагласност трибунала.

16. Арбитражни трибунал доноси своју одлуку у року од пет месеци од дана свог конституисања, осим уколико не утврди да је неопходно да продужи временски рок за период који не треба да буде дужи од пет месеци.

17. Одлука арбитражног трибунала је пропраћена образложењем. Она је коначна и обавезујућа за све стране у спору. Арбитражни трибунал одлуку доставља странама у спору и секретаријату. Секретаријат прослеђује примљене информације свим Странама Протокола.

18. Сваки спор који може настати између Страна у погледу тумачења или извршење одлуке, Стране могу изнети арбитражном трибуналу које је ту одлуку донело, или, у случају да тај трибунал не може да се сазове, другом трибуналу конституисаном за ову сврху на исти начин као и претходно.

Члан 3.

Република Србија се определила да решавање спора око тумачења или примене Протокола поднесе Међународном суду правде.

Члан 4.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије - Међународни уговори”.